

FRAZELOGIE

A

1. *Flaş agru nisirbit* = ai găsit ogor nelucrat. Ai dat de pământ nemuncit ca să-l lucrezi tu și să câștigi de pe urma lui. Se zice unuia peste care dă norocul din senin, pe neașteptate. Cu același înțeles și: *Flaş stărniști nipăscută, flaș punor nipăscut*.

2. *Flaş agru ningărdit* = ai găsit ogor neîngrădit. Se zice unuia care, în toate câte face, nu vrea să dea socoteală nimănui, care nu primește a fi controlat, care lucrează numai pentru interesele lui.

3. *Veză-l' airu* = vezi-i norocul. Adică pricopsește-te. Se zice când cineva încearcă să-și însușească pe nedrept lucruri străine. Cu acest înțeles și: *La s-ti pună pi pitșoari*.

4. *Tots alb, țel negru* = toți alb, el negru. Se zice acelora cărora le place să contradică pe alții pentru orice lucru. Cu acest înțeles și: *Tu la traz ăn mătasi, țel ăn căpină*.

5. *Nu zburăști țel că zburăști alba* = nu vorbește el că vorbește rachiul. Nu știe ce vorbește, este beat.

6. *Fachiru nitsi că u lipeaști di rost alba* = bietul nici nu-l lipește de gură rachiul. Se zice despre unul care bea mult, care este un mare bețiv. Cu același înțeles și: *Nu-u putireaști alba* = nu ține de loc la rachiu; *tșoni piriz di alba* = postește de rachiu.

7. *Zuuă albă* = ziuă albă. Zi fericită: *Vizū și el ună zuuă albă* = a trăit și el o zi fericită.

8. *Al' pusi alcă di mutscă* = îi puse belciug la bot. Adică s'a făcut stăpân pe el, îl învârtește cum vrea el, l-a făcut să nu-i mai poată răspunde nimic, i-a închis gura.

9. *Treatsi ămpirătești* = trece împărătește. Are tot ce-i trebuie ca să ducă o viață liniștită, fericită, trăiește ca un împărat.

10. *Al' ămpl'ară sămaru* = îi umplură sămarul. L-au bătut, i-au tras o bătaie zdrăvană. Cu acest înțeles și: *Ău măncu lu cusu*. Adică a mâncat ceea ce mănâncă *cusi* (nume de câine cu coada tăiată).

11. *Cot ăndeasă* = cât îndoapă. Mănâncă mult, se îndoapă mult.

12. *Coti no-am ang'litat di la tsista yom* = câte n'am înghițit dela omul acesta. Am răbdat, am suferit, am înghițit multe.

13. *Bărbatu u ăvărtești casa* = bărbatul o învârtește casa. Adică el este acela care duce greul pentru întreținerea ei.

14. *Ca vrin anghil* = ca un ânger. Foarte drăguț, frumos ca un înger. Cu acest înțeles (mai ales despre copilași și prunci) și: *Neagră noapți s-nu cadă pri el.* (Despre fete): *ca vrină lună.*

15. *Al' tsi ambăligo ăn chiesi* = i s'a bălegat în pungă. A dat norocul peste el, se zice când cineva a câștigat parale multe și pe neașteptate.

16. *Tu di apu ti-ambets nu di rachiiă* = tu de apă te îmbeți nu de rachiu. Se zice când cineva vorbește prostii; bate câmpii.

17. *La cuconă l'-angreacă ardžu* = la cucoană apasă cheltuelile. Adică cine vrea să facă pe boierul, trebuie să și cheltuească; obrazul subțire se ține cu cheltueli.

18. *Și apa u-anel'agă* = și apa o încheagă. Se zice despre unul care este foarte isteț, care, prin deșteptăciunea lui, face să se închege și apa. Cu acest înțeles și: *Și apa ău zăimtșasti.*

19. *Tsista pileaf ancă cota apu tseari* = pilaful acesta încă câtă apă cere. Despre o afacere care este încurcată rău și mai trebuie să treacă multă vreme până să se descurce. Cu același înțeles și: *ancă cota apu si cură* = încă câtă apă o să mai curgă.

20. *L'u tăl'q apa dă lă moară* = i-a tăiat apa dela moară. Când cineva aduce o pagubă cuivă, micșorându-i influența, autoritatea, libertatea ce are de a proceda după voie.

21. *Ats turi apu ăn ugniști* = îți puse apă în vatră. Ți-a stricat treburile, îți merg afacerile foarte rău.

22. *Con dorm și apili* = când dorm și apele. Adică în miezul nopții: «Furu vini con dorm și apili, nu vini con s-lă vez și tu».

23. *L-ardico lă cunac* = l-a ridicat la tribunal. A intentat proces în contra lui. Cu același înțeles și: *Pri nalta l-ardico.*

24. *Al' tsi ardico coasta* = i s'a ridicat coasta. Pentru unul care devine obraznic, care își ia nasul la purtare.

25. *Din argătloc ghiuști* = trăește din muncă de argat. Trăește din greu, o duce în sărăcie. Cu același înțeles și: *Din sudoari ghiuști*; (pentru femeile care trăesc din lucru făcut cu mâinile: împletit, țesut, cusut). *Cu ungl'ăli mi rănes.*

26. *Aspra roși nu peari* = aspra roșie nu pier. Iarba rea nu pier.

27. *Di ator capu ș-la da* = de hatâr capul își dă. Pentru hatârul altora este în stare să-și dea și capul. *Di ator și gâl'ină fri.ă mănancă* = pentru hatârul (altuia) mănăncă și-o găină friptă.

28. *Nu frondzi ator și-ts frondzi capu* = nu frânge hatârul și-ți frânge capul. Fă pe placul altuia, chiar atunci când știi că este în spre răul tău.

29. *Al' lq azlocu* = îi luă azlocul (praf de pușcă ce se întrebuiță odată la puștile cu cremene. Arom. *agzote*). Se zice când cineva întreprinde pe unul care vorbește cu o vorbă de spirit în așa fel încât îl face să se zăpăcească și să-și piardă șirul vorbirii. Se mai întrebuițază și cu înțelesul de a lipsi pe cineva de partea cea mai principală dintr'o afacere.

B

30. *Çon și pișă bābili* = când se pișă babele. În faptul zilei, în zori de zi, dis de dimineată: «k'inisi di casă çon si pișă bābili».

31. *Tur à-n doamni prin badžă* — *Mântșia-ti să-ts dau* = varsă-mi doamne prin bagia! — muncește-te ca să-ți dau. Adică pentru ca Dumnezeu să-ți ajute trebuie și tu să te ajuți; să muncești, altminterlea mori de foame.

32. *Boaliz mănāncă* = mănâncă băligi. Spune minciuni.

33. *Cată că bārsoghir* = se uită ca (un) nătărău.

34. *An'-tsi pruvisi ca bārsoghir* = mi s'a atârnat ca (un) nătărău. Se zice despre unul care vine nepoftit, care se bagă nechemat.

35. *Ān bārlogu di çoni ubideș pōni* = în bārlogul de câini cauți pâine. Se zice când cineva cere dela altul un lucru imposibil.

36. *Bātū zeazit* = bătū deget. Și-a pus degetul, semnătura. S'a iscălit.

37. *Budălău buddlōts spunī* = prostul spune prostii. Dela un om prost nu te poți aștepta decât numai la prostii. Cu acest înțeles și: *Măgaru răcăiaști sau peara sup per pică*.

38. *Bufu qñ la nālbi* = părul mi l-a albit. Mi-a albit părul mi-a scos peri albi. Cu acest înțeles și: *Per qñ feasi limba*, mai ales când cineva strigă, țipă și nu este ascultat. Cu același înțeles și: *Sōndzi scușșu di tsăparea* am scuipat sânge strigând și tot n'am fost ascultat.

39. *Dună ān tinireatsă ca si-ts-tsi află lă bātrāneatsă* = adună în tinerețe ca să ți se afle la bătrânețe. Bani albi pentru zile negre. La fel și: *Pari albi di xōli negri* sau *tur à antru tini*, ca si aflīș dupu tini.

40. *Sta ca vrină yaie bārlivă* = stă ca o oaie zăpăcită. Se spune despre unul care se alfă într'o ofacere încurcat și stă, ca un zăpăcit, neștiind ce să înceapă.

41. *Āñ căzuș ān moñ, s-ti dar ca āi bārnițșquă* = mi-ai căzut în mâini să te fac ca paiele de meu păsăresc. Adică mi-ai picat în mâinile mele te aranjez eu cum știi.

42. *An drum nu știi pri tse si bats* = în drum nu știi pe ce o să bați. Nu știi de ceace vei da în drum, de ceace are să ți se întâmpale, de aceea, când pornești pe drum, trebuie să te aștepți la toate.

43. *Bighitsa ș-ari sultānat* = begoaița își are lux. Orice lux se face cu cheltueală.

44. *Si iasă pri beli* = o să iasă pe albe. Va ieși la iveală, la lumină se va da de gol.

45. *Ca bic cătunes* = ca bic sătesc. Se zice despre oamenii tembeli care stau fără ocupațiune, nu fac alt nimica decât să mănânce și să se îngrașe.

46. *Bil'ue fără picurar nu si fatsi* = turmă fără păstor nu se face. În orice afacere, în orice întreprindere trebuie să fie un șef, un cap care să conducă.

47. *De, biru, de!* = de biru de! Expresiuine ce se întrebuintează pentru tinerii și voinicii bine făcuți în semn de admirație pentru

puterea lor. Și cu înțeles ironic pentru cei îngâmfați peste măsură. (Pentru înțelesul etimologic al cuvântului *biru* de origine alb. vezi *Raporturile albano-române*, publicate în *Dacoromania* II p. 520).

48. *Deadi domnu di biljoo* = dădă domnul de însemnă. Se zice la țesut când femeea țese și începe să se întrevadă sulul, adică când este pe sfârșite.

49. *Mănâncă cot un bivol* = mănâncă cât un bivol. Despre cei ce mănâncă mult, peste măsură. Cu acelaș înțeles: *răvulugox* sau *sac fără cur*. Expresiunea din urmă se întrebuițează și pentru cei care cheltuesc peste puterile lor, pentru risipitori.

50. *Bloni* = blăni, Nimicuri, prostii, minciuni: *Că cu foarfitsili tal'ă bloni*, îndrugă la prostii, spune verzi și uscate, trage la minciuni (Omul deprins să spună minciuni se numește *blanvo*).

51. *An blugusuvuit* = an blagoslovit. Pentru anii cu recoltă bună, îmbelșugați.

52. *Pri boari-l' zits* = în vânt îi spuni. Când cineva nu te ascultă și tu îi vorbești în zadar; vorbești în vânt.

53. *Acsenu bou tucu mai gras-ăi* = boul străin totdeauna este mai gras. Lucrul străin place mai mult, pentru cei care vor să-și însușească lucruri străine.

54. *Cu boi'l nu si tradzi* = cu boii nu se trage. Pentru acei care abia se decid la un lucru, care sunt nedeciși, greoi. Cu acelaș înțeles: *Ni si tradzi, ni si gunești*.

55. *Nu știă nitsi ună brazdă* = nu știe nici o brazdă (să tragă). Nu este în stare să tragă cu plugul nici măcar o brazdă. Se zice despre oamenii nevrednici, care nu se pricep la nimic. Cu acelaș înțeles și: *Cap di steană, lemn nidurat, făguvină uluvotă*.

56. *Pri britș calcă* = calcă pe briciu. Pentru unul fudul, căruia îi place să umble îmbrăcat bine, cochet, fercheș. Cu acelaș înțeles și: *ca din foarfits, ca din cutie scos*. Deosebit de: *mi cucuroș* = mă fudulesc, mă rățoiesc.

57. *Di bron ti port tini* = de brâu te port pe tine. Pentru unul care nu joacă nici un rol, care este fără însemnătate, care nu valorează nimic.

58. *Cum ti fiseș tšurbadziă?* — *Mi flaj an budalaș* = cum te-ai făcut om cu stare? — mă găsii printre nebuni. Pentru cei care se îmbogățesc pe spinarea proștilor.

59. *An bumbac criscut* = în bumbac crescut. Adică crescut numai în lucruri scumpe. (Aici bumbac se referă mai mult la așternutul în care este culcat copilul cât este mic). Cu acelaș înțeles și: *An palmă criscut* pentru copii răsgăiați, cărora li se fac toate capriciile: «Gălit ăi, că din palmă criscut».

60. *Nu-i pri buna* = nu este pe buna [minte?]. N'are intențiuni bune, are gânduri rele: «Veagl'ă-ti, pul'uli, că tșișta ȳamiñ nu sa pri buna» (păzește-te băiete, căci oamenii ăștia n'au gânduri bune).

61. *Cu dracu'n burie amnă* = cu dracul în pânțecă umblă. Cf. *Nu-i pri buna*.

62. *Añ işq di la burie* = îmi ieși dela inimă. Adică nu mai țin la el, mi-a displicut, mi s'a urit cu el, mi s'a acrit.

63. *Copi ari ân burie* = câte are în inimă. Despre unul inteligent, dar în acelaș timp și șiret, viclean.

64. *Nu-l' tăl'ai burieu* = nu-i tăiai buricul. Se răspunde aceloră care întreabă ceva despre o persoană pe care tu nu o cunoști sau despre care nu știi nimic pozitiv. Cu acelaș înțeles și: *Nu-l' fuî căpiton'* = nu i-am fost căpătâiu (pernă).

65. *Că di burie cătsat* = ca de buric apucat. Pentru unul care este peste măsură slab, stors, prăpădit.

66. *Di la butijuni nu-i spilat* = dela botez nu-i spălat. Se zice în mod ironic pentru cei murdari, care nu se îngrijesc de curățenia corpului.

C

67. *Urdinea la căeq lucru* = pretutindenea îl căcă lucrul. Se zice despre unul care este făcut numai să strice, care, de orice s'ar apucă, aduce numai stricăciune, pagubă; nu este bun de nici-o treabă.

68. *Scoati cătsuua s-mi uşudeş* = scoate căciula să mă lovești. Se întrebuințează pentru cei ce-și rād de alții și ei sunt și mai de rās; când unul nu este mai pricosit decât altul.

69. *Si-ñ ports cătsuua* = o să-mi porți căciula. Ai să ajungi și tu ca și mine, în halul meu, dacă nu ascuți de sfaturile mele. Cu acelaș înțeles: *Si viñ ân meali*.

70. *Fq-u pri ureacl'ă cătsuua* = fă (pune) pe ureche căciula. Adică să nu-ți pese de nimic.

71. *Dupu ploaiă, cătsuua* = după ploaie, căciulă. Se zice despre un lucru care nu este făcut la timp potrivit, care nu are niciun rost.

72. *Al' joacă calu* = îi joacă calul. Este om cu autoritate, are trecere pe lângă persoane influente, este om cu influență mare pe lângă cei sus puși. Și: *Al' contă cucotu* = îi cânta cocoșul. Cf. arom. *Il cântă cucolitu, il' tal'ă apala* (= îi taie spada).

73. *Di pri cal culați ti disfats pri măgar, ma di pri măgar cum s-incalits pri cal* = de pe cal ușor te poți coborî pe măgar, dar de pe măgar cum să încaleci pe cal. Din bogat ușor ajungi sărac, dar din sărac ca să ajungi bogat, este lucru greu.

74. *Ăi cald tsista* = acesta este cald. Adică este bogat, are punga plină, dispune de multă avere. Se mai zice și: *Ăi amviscut; al' sună*.

75. *Fuă-ts cu tin'iia, până ieş cald* = fugi cu cinste până ești cald. Pleacă cu binele până nu te dă afară.

76. *Au sparsiră „calimera“* = o stricară (calimera) (= *καλήν ημέραν* «bună ziua»). Se zice despre doi prieteni care s'au certat și nu-și mai dau nici măcar «bună ziua»; au rupt relațiile, nu mai sunt prieteni.

77. *Uom călit* = om călit. Adică învățat, deprins cu nevoia, cu ne-
cazurile; om nevoiaș. Se zice de obicei, «ăi călit la toati» este obișnuit la toate, nu-i pasă de nimic.

78. *Al' tal'd' călotșea* = îi taie paloșul. Este mare și tare, face ce vrea, are autoritate, trecere pretutindena. Cf. *al' joacă calu*.

79. *Cănlia* = sângeros. Se zice despre un om rău la suflet, care are ochii roșii, crunt, de temut. (Din turc. *kan* «sânge» și suf. *-li* «cruentus»).

80. *Uom cântat* = om cântat. Adică citit, instruit, cult, învățat.

81. *S-tsu dar captsă coaja* = o să-ți fac pielea ciur. Am să te aranjez eu odată; am ac de cojocul tău.

82. *Io la trag ăn mătasi, iel fuzi ăn căpină* = eu îl trag în mătase, el fuge în spini.

83. *Ań bat capu di roșă* = îmi bat capul de piatră. Se zice când cineva își bate capul cu ceva, se frământă cu mintea pentru ceva.

84. *Ș-rup capitili* = își rup capetele. Se ceartă într'una, o duc în certuri continuă, se pândesc, se mănâncă ca câinii.

85. *Di cap ăts fats* = îți fac de cap. Adică tot răul de care suferi îți vine de pe urma minții tale.

86. *Cap di steană* = cap de piatră. Cap de piatră, cap gros, gros la cap.

87. *Iń si deadi di cap* = mi s'a dat de cap. Am dat cu capul de părete, am dat de nenorocire.

88. *Dupu capu lui feasi* = facu după capul lui. A procedat acum l-a tăiat capul, fără să întrebe pe alt cineva.

89. *Capu ts-u ămpirăt* = capul îți este împărat. Adică fă cum îți spune mintea, cum îți dictează capul, eu nu mă amestec. Cu acest înțeles și: *crielu ts-u ămpirăt*.

100. *Pri cap sirbeaști* = slujește pe cap. Nu se întrebă de nimeni.

101. *Aș la dăro capu* = și a făcut capul. I s'a suit vinul în cap, s'a chirchilit, s'a îmbătat.

102. *Au scoasim ăn cap* = am scos-o în cap. Când e vorba să termini ceva cu bine; a o duce la bun sfârșit.

103. *Ań la pusiră pri cap* = mi l-au pus pe cap. Adică stă pe spinarea mea, eu trebuie să îngrijesc de dânsul.

104. *Ats pusi capu sub uscat* = ți ai pus capul sub uscat. Ai reușit să ajungi la adăpost, să fii adăpostit.

105. *Di cap* = de cap. De fiecare (fiind vorba, mai ales, de animale) *Çot džil'ep daĭ di cap* (= de fiecare oaie?).

106. *Pri capu meu si cadă* = pe capul meu are să cadă. Adică totul are să se spargă de capul meu.

107. *Al' zicătșoră chitcă ăn cap* = i-au pus buchet în cap. I-au pus semn rău pe cap, l-au făcut om cu nume rău (din cauza unui furt, sau a unei fapte rele).

108. *La toati capae află* = la toate capace află. Știe să preîntâmpine toate; (în conversațiuni): se pricepe să răspundă la toate.

109. *Căpnl di rođirea* = leșină de răs. S'a prăpădit de răs. Cu același înțeles și: *muri di rođirea, si ruși di rođirea*.

110. *Tse cărbuni anvălit-ăi* = ce cărbune învelit este. Se zice despre cei ipocriți și prefăcuți, ce vulpe este, ce cărbune învelit este. Și: *tse lisitsă-i (si nu ti n'ir)*.

111. *Au antsăpo cartea 'n streauă* = o înțepă cartea în streășină. Se zice despre aceia care nu se mai ocupă, care nu mai vor să știe de carte.

102. *Toate easili lui sa* = toate casele sunt ale lui. Se zice despre unul (s. mai ales despre o femeie) care nu stă în casă să-și văză de treburile casei, ci aleargă pe la vecini ca să stea de vorbă.

113. *Bărbātu u-anvărtești casa* = bărbatul o învărtește casa. Bărbatul este acela care susține și întreține casa, de dânsul depinde existența ei, el este stâlpul casei.

114. *Bărbātu-i yaspits ăn easă* = bărbatul este musafir în casă. Nu cunoaște cu de amănuntul treburile căsniciei.

115. *Bărbatu cu earu si ducă, mul'area cu dșepu si scoată, nu l-anvindzi* = bărbatul să aducă cu carul, muierea să scoată cu pozunarul, nu-l învinge. Adică oricât de vrednic și de sârguitor ar fi bărbatul, dacă femeea lui este risipitoare, nu ajung la nici un rezultat.

116. *Tsista nu cată easă* = îsta nu se uită [la] casă. Adică nu are gând pentru căsnicie, prin urmare nu va fi om cu casa și rostul lui.

117. *Noi că yom ti cătom, ară tu criv nă cats* = noi ne uităm la tine ca la om, iar tu te uiți strâmb la noi. Ne purtăm cu tine bine ca cu un prieten, și tu tot nemulțumit te arăți.

118. *Nu-l' tsi cată bun* = nu-i se vede bine. Se zice despre cei răi, care au înfățișarea tristă, abătută. Arom. *Nu-l'arăde budza*.

119. *An' cătaj* = îmi cătai. M'am dus la o țigancă să-mi ghicească norocul.

120. *La cătsară tseali di prin tșiătiiă* = l'apucară acele din acoperișul casei. S'a supărat, s'a enervat, l-au apucat pandaliile.

121. *Maï bun păzari pișim dicot cavgă dănăpoï* = mai bine tocmeală la început decât ceartă la urmă. Tocmeala dela început te scapă de cearta din urmă.

122. *Din căzan nu-i spilat* = din cazan nu este spălat. Nu s'a spălat de când l-a făcut mă-sa. Se zice despre unul necurat la față, murdar.

123. *Ca chjar si-ts vină* = ca câștig o să-ți vină. Se întrebuintează la răspunsurile negative, atunci când cineva nu vrea să facă cecece îl rogi să-ți faci. De pildă: «Du-ti si-ń cumpir tsivă. — Ca chjar si-ts vină çon s-miduc» (adică nu mă duc).

124. *Al' tsonu chiępt* = îi ținù piept. I s'a împotrivit.

125. *Al' chinisi* = îi începù. Adică a început să-i meargă bine (în ce privește afacerile), înaintează.

126. *Chitue si feasi s. si feasi chior-chitue* = buturugă s'a făcut, s. s'a făcut buturugă chioară. A băut așa de mult încât s'a îmbătat rău, a ajuns nesimțitor ca o buturugă.

127. *Chiofti la dărç* = chifteă l-a făcut. L-a bătut așa de rău încât l-a făcut ca o chifteă, l-a pisat rău de tot.

128. *Si-l' dai un chjutee fără meară* = să-i dai o bătaie fără măsură. Să-i tragi o bătaie fără nici cea mai mică milă, să-l snopești în bătai (Huma).

129. *Si dunară ca tsivă tšăcal'* = s'au adunat ca niște șacali. Se zice despre o adunare de oameni răi.

130. *Tšafut di șombătă* = Ovreu de sâmbătă. Se zice pentru cei zgârciți din cale afară.

131. *Ca tšămpară* = ca lemn strâmb. Despre acei care scriu urît, strâmb. De pildă: «Pisăiaști ca tšămpară di smăreacă». «Pismă ca tšămpară». Se referă la forma strâmbă a ienuperului.

132. *Tšergă pri măgar* = cergă pe măgar. Se zice aceluia care duc vieață nomadă. Cfr. Arom. *Casă pi ciomag*.

133. *La tšeșmă apu poartă* = poartă apă la cișmea. Se ocupă cu fleacuri, cu lucruri de nimic, taie câinilor frunze.

134. *Tšurbădzijă fără tšorbă* = Jupân fără ciorbă. Boier fără parale. Se zice aceluia de neam mare care au pierdut averea. (În această zicătoare se păstrează înțelesul fundamental al lui «tšorbadžijă» derivat din *tšorbă*).

135. *Nu trubuijaști el'in* = nu trebuie clin (= un fel de cuiu de lemn cu ajutorul căruia se despică lemnele). Cf. *Cu cl'in mai l'icșor si dispică lemnu*. Se zice despre un lucru care se va face ușor, fără îndoială, neapărat.

136. *S-ti elupnească 'n proaspăta* = o să te pună în proaspăta. Te vor băga la dubă, te vor pune la recoare. Cu acelaș înțeles și: *la clupniră ân nalta*. Arom. *Lu bășară tu a boiler*.

137. *Am eoadă* = am coadă. Mai am și alții după mine care așteaptă dela mine. Se zice, în general, despre părinții care au copii.

138. *Nu si-Ń cadă coada di!*.. = nu o să mi cadă coada de... Se zice când cineva este obligat, chiar prin amenințare, să facă un lucru, fără ca să-i aducă vre-o vătămare: n'am să sufăr cine știe ce mare pagubă. Cu acest înțeles și: *Fo-la că nu-ts cadî ân crutsi*.

139. *L'-u anflo coaja* = i-a umflat pielea. Se zice când cineva care i-a tras cuiu o bătaie zdravănă. Cu acest înțeles și: *la rișo, la cruț, la duro*.

140. *Coaja u scoati* = pielea o scoate. Jupoie pielea. Se zice despre aceea care impilează lumea fără nici un scrupul.

141. *Ai vrină coastă ărdicată?* = ai vre-o coastă ridicată? Când cineva face glume nesărate pe seama altuia, atunci cel atacat îi răspunde, amenințându-l cu bătaia: te mănâncă pielea. Cf. *al' plicară coastili*.

142. *Con-di-con* = când de când. Cu orice preț. De pildă: «Con di con ieș cată si vină la mini».

143. *Ca di coș mănecat* = ca de câni mănecat. Zdrențeros, rupt, într'un hal fără hal.

144. *S-ti fac s-ti latră coșil'* = o să te fac să te latre câinii [pe stradă]. Te voi urmări pe toate căile până când vei ajunge într'o stare mizerabilă de tot, încât și câinii o să latre după tine.

145. *Trasi tse trag eqiñil'* = a tras ce trag câinii. A suferit multe mizerii. Cf. Arom. *Trapse nitraptile*.

146. *Cqñ di coadă tradzi* = câni de coada trage. Nu face nimic. Cu acest înțeles și: *qon' angaroqe scoati*.

147. *Misleà di eqñ, leats tuiaga* = când te gândești la câni, ia-ți toiașul. Se zice, când, vorbind cinevâ despre o persoană oarecare,, ea apare pe neașteptate: «na, misleà di cqñ, lea-ts tuiagă». Vorbește de lupi, lupul după ușă.

148. *Ca'n eotșinã rãnit* = ca în cocină hrănit. Se zice despre un animal bine hrănit.

149. *Di pri Cojue pri Gãndatșea* = de pe Cojuc pe Gândacea (doi munți în Meglen). Când trece cinevâ dela o vorbă la alta.

150. *Ligo corin* = legă rădăcină. A prins rădăcină. S'a așezat bine.

151. *Di lant corin sa Bugaril'* = de altă rădăcină sunt Bulgarii. Sunt de alt neam, nu sunt de acelaș neam cu noi.

152. *Al' sãpo corinl'i* = îi sãpã rădăcinile. A dat de urma lui, l-a prins, l-a dat de gol.

153. *Ponzã virgatã ca eoștãvitsã* = pãnzã vãrgatã ca eoștãvițã; (= un fel de șarpe cu pielea dungatã în diferite culori). Se zice despre pãnza care este coloratã cu ape, ape.

154. *Crãtșnitu ampirãtu si ari* = țicnitul împãrat se crede. Se zice despre cei ușurei, despre cei loviți cu leuca la cap. In loc de *crãtșnit* și mai zice și: *șchitnit, crãșnit*.

155. *Cu țel nu pots sãdiri crãstãvets* = cu el nu poți sãmãnã castraveți. Adicã nu este om de înțeles ca sã poți lucrã împreunã.

156. *Nu si vind țori crãstrãvets la noi* = nu se vând astfel de castraveți la noi. Minciuni de acestea nu trec la noi. *Cu crioutițã nu si țasi ân cap*.

157. *Mer, acu nu-n' creapã tsara* = mãre, dacã nu-mi o crãpã pãmântul (= mi s'o deschide mormântul). Vroind cinevâ sã se rãzbune în contra altuia, îi spune: numai dacã voiu muri, vei scãpã din ghiarele mele.

158. *Na vini Crãtșunu cu barba albã* = ne-a venit Crãciunul cu barba albã. Adicã a nins mult. Și: *sfiti Nicola cu barba albã și cu pãtãritsã*.

159. *Țista eriel d'i di tini, nu-i di mini* = mintea aceasta este pentru tine, nu pentru mine. Sfaturile acestea sã țî le pãstrãzi pentru tine, n'am nevoie de ele.

160. *Crielu ampirãt* = creerul [ți-e] împãrat. Fã dupã cum îți spune mintea, cum te taie capul. Cu acest înțeles și: *capu ts-u ampirãt*.

161. *Crielatu catã si cumpãrã nu si vindã* = înțeleptul catã sã cum-pere, nu sã vãnzã. Cel cu minte aflã, nu vinde.

162. *Crimniseati di uatsi, gușã sub tini* = șterge-o de aici, gãtul sub tine. Se spune unuia, când îl gonim.

163. *La catã eriv* = se uitã la el strãmb. Adicã se uitã la el cu ochi rãi.

164. *La erul* = îl croi. I-a tras o palmã, o sfântã de bãtaie.

165. *Di la crutsi ajută* = de la cruce ajută. Am început din capul locului, am luat-o dela început. Cf. *Au lom din cap*.

166. *Çon cueu* = când cucul. Se zice unuia care promite multe, dar din care nimic nu se poate realiza, cu alte cuvinte «niciodată». Cu acest înțeles și: *çon si facă lupu cătsol, çon si-ñ ved dinăpoi*.

167. *Mer cu nu-ñ pruçontă ș-la mini eucotu* = mare dacă nu mi-o cântă și mie cocoșul. Mi-o veni odată și mie vremea ca să-i arăt cine sunt și ce pot. Cf. *Mer cu-n' creapă tsara*. Cu acelaș înțeles și: *Si vină urdinu si-ñ çontă și meų cucot* = o să vină rândul să-mi cânte și cocoșul meu.

168. *Si'ntșupară că eucots* = s'apucară ca cocoși. S'au apucat la ceartă, la bătaie, cum se înhață cocoșii.

169. *Și eucotsil' al' fac uauă* = și cocoșii îi fac ouă. Adică și cocoșii îi ouă. Se spune unuia căruia afacerile îi merg foarte bine.

170. *Ari eucot la inămă* = are cocoș la inimă. Este om întreprinzător, cu curaj, om cu îndrăzneală. Arom. *are cucot tu inimă*.

171. *Cueniră* = răsăriră. Se zice numai despre lucruri și în special despre plante, porumb, grâu, fasole: răsăriră, ieșiră din pământ. *Çot cucnit* = deabia ieșit din pământ.

172. *Di natima ti cueniș* = de anatema te iviși. Un fel de blestem din partea mamelor amărite și necăjite către copiii care plâng într'una. Cu această întrebuintare are înțelesul de «te-ai născut pentru lucruri rele, pentru necaz».

173. *Culeă l'-u* = culcă-i-o. Șterge-o, fugi. Cu acelaș înțeles și: *tinde-l'-u*.

174. *Ca di cumnieari* = ca de împărțăsite. Se zice când cinevă dă prea puțin dintr'un lucru oarecare. Cu acelaș înțeles și: *Că di nafară*.

175. *No-ari cuntin* = n'are încetare. Se aplică la băieții care tot alegă și nu stă la un loc. De p. «Cuntină-ti la un loc; tsi nu ti cuntin?».

176. *Nu l' cuntină* = nu-i încetează. Nu poate să ducă până la capăt un lucru sau o treabă de care s'a apucat (Oșani).

177. *Aș spilō dracu euru cu țel* = își spală dracul c... cu el. S'a sfârșit și cu el; a murit.

178. *Çur discupirit* = c... descoperit. Se aplică oamenilor indiscreți, care nu pot țineă nimic ascuns. Arom. *Curi dizvilit*.

179. *No-aț eur s-ti cats cu mini* = nu ai c... să te apuci cu mine. Adică n'ai curaj, nu-ți dă de mână să te prinzi cu mine.

180. *Știe și euru draculuț* = știe și c... dracului. Adică tot. Se aplică oamenilor deștepți.

181. *Air și mir di uasi si-l' eură* = Noroc și mir să-i curgă din oase. Se zice pentru oamenii buni, care au făcut bine altora.

182. *L-a euru* = l-a curățit, l-a omorît, l-a ucis.

183. *Si euru* = S'a curățit. Adică a murit, s'a dus dracului.

184. *Ca çon al' tsi-aų nicat eurebili* = ca și când i s'ar fi înecat corăbiile. Se zice pentru unul care stă mereu dus pe gânduri. Arom. *Canda il' si nicară cărăyle s. canda il' măcară boil'i agrul*.

185. *Va curmare* = vrea încetare. Trebuie decis într'un fel sau altul.

186. *Ancă tsea ts-u eusuru* = încă aceea îți este de lipsă. Adică atâtă îți mai lipsește, îți mai trebuie.

187. *Primeajda dă la cutsot scăpai* = primejdia de la cuțit scăpai. Am scăpat din mare primejdie, dela moarte sigură. Și: *tsi primeajdă tricui*.

188. *La cutsot si poartă* = la cuțit se poartă. Adică se dușmănesc de moarte. Se urmăresc ca să se omoare. Tot așa pentru acei care numai în aparență se arată prieteni, însă în fond se urăsc de moarte: *Șimidoil'i lă latscă trag*.

D

189. *Al' pusi dameă* = i-a pus semn. L-a făcut să fie hulit, prigunit, defăimat de toată lumea.

190. *Nă lară dandălu* = ne-au luat mintea (puterea de a cugeta, gândi). M-au zăpăcit. Cu acelaș înțeles și: *Ăn la lară dandălu*.

191. *Ūom dăngărădži* = om gălcevitor, batjocoritor. Adică care caută cearta cu orice preț, care vorbește vrute și nevrute numai să intre în vorbă spre a se certă.

192. *Aș la dăro capu* = și-a dres capul. Adică s'a îmbătat.

193. *Spardzi-dară* = sparge drege. Se aplică acelor care vrând să daregă ceva, mai mult strică.

194. *E hei, tse dai, tse leai* = e hei, ce dai, ce iai! Pentru unul mândru și îngâmfat care abiă a ajuns la o situație mai bună și desprețuește pe toți.

195. *Doș nu-l' dau* = două nu-i dau. Adică termin afacerea numai decât, îndată, până zici două. Cu acelaș înțeles și: *Ascheru nu la deadi lă cumits apu si beă*, adică i-a imprăștiat, i-a gonit imediat.

196. *Deadi di bileă* = dădù de belea. A dat de belea, de dracul. Și: *deadi di dracu* sau (pentru cei zburdalnici și neastâmpărați) *dî pri par, par ăn dinapoiu*.

197. *Do și fui di dăvira* = dă și fugi de procese. Adică fă tot posibilul să nu fii în judecată cu cineva.

198. *Sfaca ca ă ș-are dertu lui* = orice casă își are greutatea ei. Orice lucru cu dificultățile lui.

199. *Cată-ts dengu ca s-nu rămon' sădi la tșănușă* = cată-te de pe vară ca să nu rămăi la cenușe.

200. *Con si-ń ved dinăpoiu* = când o să-mi văd îndărătul. Adică nicioadată. Cu acelaș înțeles și: *Con deadu* = când bunicul. Adică când voi mai vedeă pe bunicul meu care este mort.

201. *Dintsil' din rost al' l a știă* = dinții din gură îi i știe. Il cunoaște foarte bine, perfect.

202. *Ancă dintsil' lă lapti ats miruses* = încă dinții la lapte îți mirolesc. Ironic pentru acei care își ascund etatea vrând să se arate mai tineri.

203. *Al' lə dira* = îi luă urma. I-a dat de urmă.
204. *Diriptatea ȝasi cǎ grǎsimea pri apu* = dreptatea iese ca grǎsimea pe apă. *ȝi*; *Diriptatea anvindzi*.
205. *Dișartǎ incǎ* = craniu deșert. Cap prost. (*Incǎ* are înțelesul propriu: «pǎlnie»).
206. *Ca divitș* = ca sălbatic. Se aplicǎ acelorǎ care fug de lume. *ȝi*: *Divutinǎ*.
207. *Al' dižvǎli coarnili* = îi dezveli coarnele. Adicǎ l-a dat de gol, l-a prins cu minciuni, cu mǎța în traistǎ. Cu acelaș înțeles *ȝi*: *Al' deadi di corini*.
208. *Tse vini dǎ la Domnu cǎbuldi im* = ce vine dela Dumnezeu, primim. Adicǎ tot ce ne vine dela Dumnezeu este bun venit: *ȝi* bine *ȝi* rǎu.
209. *Si feasi cǎ Domnu si veagl'ǎ* = s'a fǎcut ca Dumnezeu sǎ pǎzeascǎ. Foarte rǎu, vai de lume. (Despre copii mici cǎnd plǎng) *ȝi*: *Ca vrin strașin*.
210. *Tse deadi Domnu di si-ń leǎ dracu* = ce dǎdù Dumnezeu *ȝi* sǎ-mi iǎ dracul. Se aplicǎ acelorǎ care nu pot pierde cevǎ pentru cǎ n'au nimic.
211. *La'ntrǒ drǎcu 'n buric* = le intrǎ dracul în inimǎ. Se zice cǎnd intrǎ cearta într'o familie: *ȝi*-a vǎrit dracul coada. Cu acelaș înțeles *ȝi*: *L'a butsni «tsela cu unu»*, adicǎ acela cu un picior. În popor se crede cǎ dracul este cu un picior, deaci, *tsela cu unu* = dracul. La fel *ȝi* în arom. *Atsel cu un tșitșor*. Cf. *Lupmanca-la* (lup-mancǎ-la) = mǎnǎnce-l lupul.
212. *Tsista unǎ sutǎ di drats ari ǎn ȝet; cǒt-ǎȝi, tot drats-ǎȝi* = acesta o sutǎ de draci are într'însul; cǎt este, tot draci este. Pentru unul care nu vorbește multe, însǎ tace *ȝi* face.
213. *ǎn cǎntats ǎȝi dracu* = între învǎțați este dracul. Se aplicǎ la deșteptǎciunea *ȝi* în acelaș timp la șiretenia *ȝi* rǎutatea celor învǎțați cu carte.
214. *La lǒ 'n parti dracu* = îl luǎ în parte dracul. Adicǎ l-a atras din partea lui. Se aplicǎ mai ales copiilor care nu ascultǎ de sfatul pǎrinților, care apucǎ un drum rǎu.
215. *Dracu casǎ nu darǎ* = dracul casǎ nu face. Adicǎ dela un om rǎu nu te poți aștepta la cevǎ bun. Cu acelaș înțeles *ȝi*: *Dracu ni arǎ, ni sapǎ*, adicǎ dracul n'are altǎ treabǎ decǎt sǎ vǎre numai certuri printre oameni.
216. *Tse drac din vali-i* = ce drac din vale-i. Pentru cei deștepti *ȝi* pricepuți. Cu acelaș înțeles *ȝi*: *Tse di sub moarǎ-i*.
217. *Cǒn la vezi dracu, tuntsea ti 'ncl'iń la Dǒmnu* = cǎnd vezi pe dracul, atunci te închini la Dumnezeu.
218. *Ca dracu dupu popǎ si tșon* = ca dracul dupǎ popǎ se țin. Țin foarte mult unul la altul; sunt prieteni nedespǎrțiți.
220. *Tse drats ari si joacǎ ȝatsi* = ce draci o sǎ joace aici. Cǎnd este vorba sǎ se petreacǎ lucruri înspǎimântǎtoare, sǎ se întâmple vreo nenorocire mare. *ȝi* arom.: *Tsi drats va-s ȝioacǎ aȝa*.

221. *Mare drac ieş* = mare drac ești. Pentru cei șireți.
222. *Dracu creapă* = dracul crapă. Se zice când este frig mare de crapă pietrele.
223. *Al' antrǎ dracu 'n buric* = i-a intrat dracul în pântec. Despre cei mândri, care nu știu ce fac, când se supără.
224. *Tse-i, că di dragă* = Ce este ca de drag. Se spune pentru oamenii blânzi și buni la inimă.
225. *Ai tsirnut și drămunisit* = este cernut și trecut prin dărmon. Pentru oamenii frecăți, care au trecut prin multe.
226. *Ūom drăpatș* = om care se scarpină. Se zice despre unul care caută numai să ciupească dela alții, fără ca el să dea ceva. Cu același înțeles și: *Ibatș Petcu*.
227. *Drătliu s. cur cufărit* = căcăcios. Despre cei care sunt peste măsură fricoși, care n'au curajul să înceapă ceva. Cu același înțeles și: *Ai tari cufăritș* v. *Moñ in-cur s. Mănicuritsa* (pentru fetele care nu sunt destoinice la nimic) s. *Moñ' di luminări*.
228. *Tradzi drumu* = trage drumul. *Vezi-ți de drum. Arom. mutreați calea*. Se zice și pentru aceia care se amestecă în afaceri ce nu-i privesc.
229. *Tse drum ai cătsat, lucrurili tali nu cad pri uscat* = ce drum ai apucat, lucrurile tale nu cad pe uscat. Răul ce ai făcut la alții are să și se facă înzecit.
230. *Urdinea drumurli l'i tsa dișlisi* = pretutindenea drumurile îi sunt deschise. Se spune pentru oamenii bine văzuți, care au trecere sau influență.
231. *Ūom pri drumu Domnului* = om pe drumul lui Dumnezeu. Se spune pentru oamenii de bine, care caută să împlinească voia Domnului, făcând bine la toți.
232. *Rămasi prin drumur* = rămase pe drumuri. Fără nici un ajutor.
233. *Tse la ducăroi s. pugudii* = ce l-am nemerit. Adică l-am nemerit bine dispus, în apele lui.
234. *Al' tsi dutsi nainti* = i se duce înainte. Ii merge bine.
235. *Toati duchianili lui sa* = toate prăvăliile ale lui sunt. Ironic despre oamenii fără treabă, care umblă toată ziua dela o prăvălie la alta, ca să ție lumea de vorbă.
236. *Añ tsi dudii* = mi s'a urit. M-am plictisit.
237. *Dudulets ai, cucureati scaldat* = paparudă este, cocoșel scaldat. Se zice aceluia care sunt uzi până în piele. Cu același înțeles și: *Tupilă, tșorbă ud*.
238. *Al' viniu duac* = i-am venit de hac. I-am dat de hac. Arom. *Il' viniu 'n duhaché*.
239. *Mult vă-u vets dultsimea* = mult vă o aveți dulceața. Se zice aceluia care stau într-o prietenie intimă, sunt prieteni buni.
240. *Al' si dună zolili* = i se adună zilele. Se apropie de sfârșit, este aproape să moară. Cf. *Ca la porc va tsi dună zolili*.

241. *Bun dumăchin* = bun gospodar. Ironic pentru copii care fără voia părinților intră în casele altora și fură fructele din grădină.

242. *Dunjau si-ntoarnă și tseasta si-u fac* = lumea că se întoarce și aceasta am s'o fac. Se spune când cineva își pune în cap să facă ceva cu orice preț.

243. *Drindupea* Se zice mai ales copiilor care aleargă de colo până colo.

244. *Maî bun dușman itru, di cot priiatil budalò* = mai bine vrăjmaș șiret decât prieten prost.

245. *Ūom nidușăzut* = om nestătut. Care nu este cu mintea coaptă; care nu este în stare încă să judece bine despre lucruri. Arom. *Om nicoptu, fără tăgmine.*

246. *Ăi duseăpat* = este putrezit de tot. Pentru oamenii cu stare care au ajuns săraci prăpădiți. Scăpătat, prăpădit. Cu acelaș înțeles și: *Las-la căvâinicu c-ăi duscăpat.*

F

247. *Nu l'-u di fatsirea ni bun, ni nibun* = nu îi este de făcut nici bine nici rău. Se spune despre aceia care cu greu se decid la ceva, greoi, care se împacă cu greu, care se decid la ceva cu greu.

248. *Și cucotsil' al fae uauă* = și cocoșii îi ouă. Adică îi merg treburile bine.

249. *Al' tsi fatsi că no-ari că ȳel* = i se face că nu are ca el. Crede că ce este el, nu este nimeni. Cu acelaș înțeles și: *Ca çon la cătsq Dõmnu di boașă* = ca și când l-a apucat pe Dumnezeu de testicule.

250. *Foc și plamin si feasi* = foc și flacără se făcù. S'a supărat foc. Cu acelaș înțeles și: *Plamin vinăt, nu-l' tsi zăzburăști* = este așa de supărat încât nu-i poți spune o vorbă.

251. *Si feasi dă la tot ăn jos* = se făcù de la tot în jos. Pentru cei decăzuți cu desăvârșire. S'a făcut de rușine, de ocară lumii.

252. *Al' antsăpo fagă* = îi înțepă fagă. A isprăvit cu el, nu se mai interesează de el.

253. *Fali-părda* = laudă-bese. Pentru cei fanfaroni, care se laudă numai cu gura și la fapte se dau îndărăt. (Huma).

254. *Tatu drobu ș-la da di fămeal'ă* = tatăl ficatul și-l dă pentru copii. Părintele își dă și bucațica din gură pentru copii.

255. *Nu dar fărînă cu ȳet* = nu faci faină cu el. N'ai să faci nici o ispravă, nici o treabă cu el.

256. *Ca di fãrtat la dăro* = îl făcù ca de fãrtat. L-a frecat bine.

257. *La scoasi cu fatsa tăvãlită* = îl scoase cu fața tăvãlită. Se spune pentru unul care vrând să-i facă bine cuivă, îi face mai mult rău.

258. *Turlii-turlii di fotsur scuteà di rușeni* = fel de fel de fețe scuteà de rușine. Schimbă fețe-fețe. Pentru unul care se rușinează peste măsură.

259. *Ūom cu două fotsur* = om cu două fețe. Taler cu două fețe.

260. *Iapa feamină-l' rudl* = iapa îi fătă un mânz de sex femenin. Se zice pentru aceia care încearcă ceva, dar nu reușesc în planul lor. N'a reușit, n'a izbutit. Cf. Arom.: *Nu-l' inși ambar*.

261. *La si scoală feata di și un birbeatsi fris vâ dau* = las să se scoale fata că și un berbece fript vă dau. Să trec nenorocirea și apoi vă tot dau ce vreți.

262. *Pri tini la s-ijă* = pe tine să fie. Se zice, când cineva din îndemnul altuia face ceva ce nu este bine.

263. *Ca fișee* = ca glonț. Despre unul care are un corp chipeș, elegant.

264. *Au deadi di foali* = O dădù de foale. A scăpat de săracie. Și a aranjat lucrurile așa fel încât nu-i mai pasă de nimeni.

265. *Ca din foarfits* = Ca din foarfeci. Pentru cei îmbrăcați frumos și eleganți Ca din cutie scos.

266. *Di tse ts-u friă, nu scap* = de ce ți-e frică nu scapi.

267. *Fronzi-ts gu a* = frânge-ți gușa. Când gonim sau dăm afară pe cineva, înjurându-l. Du-te dracului de aici. Arom. *Arupi-ts sverca; Frândzi-ți caplu*.

268. *fronzi jăgol'i* = frânge țepușe. Stă de geaba nu are nici-o ocupațiune, nu face nimic, aleargă haiamană pe drumuri ca un nemernic.

269. *Anturno fronza* = întoarse foaia. S'a schimbat nu mai este cum a fost.

270. *Ancă cu fruntea paști* = încă cu fruntea paște. Se spune despre cei trecuți cu vârsta, dar cu mintea încă de copil. Și: *Drubit mă-năncă*.

271. *Ca di fur dunată-i* = ca de fur adunată-i (casa). Adică nu este nimic; este numai sărăcie.

272. *Cumat di furlină* = bucata de aur. Despre omul bun la suflet. Arom. *Om di-amalamă*. Om de toată bunătate.a

G

273. *La gălești* = îl desmiardă.

274. *No-ari gard* = n'are gard. La Megleniți ca și la Aromâni este obiceiul ca feciorii unui părinte să se însoare pe rând, după vârstă. Fiul mai mare «no-are gard» adică nu-i stă nimeni înainte și prin urmare poate să se însoare. Toți ceilalți, până când nu este însurat cel mai mare, sunt «cu gard».

275. *Prin gaură di ninel la treatsi* = prin gaura de inel îl trece. Se zice despre unul care trage drept la țintă, care nemerește bine, despre un bun țintăș.

276. *Al' scultă dzepu* = îi ascultă buzunarul. Adică are punga plină de bani și poate face orice vrea. Este cu dare de mână.

277. *Lq dzueă că nu mirusești la bun* = luă presimțire ca nu miroase a bine. Când cineva presimte că are să se întâmple ceva rău, ceva neobișnuit, care să-i aducă o mare nenorocire.

278. *No-ari ghjafur, chiari di el* = n'are folos, câştig de el. Adică nu poţi avea nici un folos din partea lui nu-ţi poate servi la nimic.

279. *Si burăşti cu ghijaşa* = se luptă cu vieţa. Adică luptă pentru vieţă, pentru existenţa de toate zilele.

280. *Ghermi-'n cur* = viermi în cur. Se aplică mai ales la copiii care nu stau locului, ci aleargă de colo până colo, sau şi dacă se aşează undevă, se mişcă într'una.

281. *Ai džăşnit* = este scrintit. Se zice despre cei daţi în cap; ţicnit, cam la o parte. *Džăşnit la minti* = (despre copii) cam nebunatic.

282. *An dzingărminsehi mintea nu stă* = în haine nu stă mintea. Mintea cuivă nu se poate vedeă după haine, ci după fapte.

283. *Vă sculats că glaşi şi tsoglavi* = vă sculaţi ca flămânzi şi balauri. Se zice despre aceia care, cum se scoală din somn, cer de mâncare. Şi: (mai ales copiilor): *Tse ti sculaş ca glad?*

284. *Tsela dărq (pusi) grqb* = acela puse, făcù spinare. Despre unul care a făcut avere mare. Făcù avere.

285. *Nu dau grqb la iel* = nu dau spinare la el. Adică nu-mi îndoiu spinarea nu mă pot supune ordinelor lui, oricât de mare ar ajunge.

286. *Deadi gron di çon ra lupu cătsql* = dădù grâu de când eră lupul căţel. Mai de mult a dat ortul popii, a murit. Cu acelaş înţeles şi: *Al' mănçon gronu s. Grăntşar ai s. Dară uali s. ruptsi çhidinu.*

287. *Fişorii ca gron aş cresc* = feciorii ca grâu îşi cresc. Adică, copii cresc aşă de repede, cum creşte grâul. Arom. *Ca din apă.*

288. *Grăntşaru din grăntş bea apă* = olarul din oala spartă sau din ulcior spart bea apă. Se aplică acelora care se servesc de ce este mai prost tocmai din ceceare ar putea avea mai mult. Un cizmar poartă ghetete proaste, tocmai fiindcă este cizmar; un olar bea dintr'un ulcior spart, tocmai fiindcă este olar şi ar putea avea ori şi când un ulcior bun.

289. *Di tse creapă gronu di mel'* = dece crapă grâul de meu. Se întrebuinţează când o femeie sau fată urită îşi bate joc de alta care-i frumoasă; sau când una leneşă îşi râde de alta care este gospodină. Zicătoarea aceasta îşi are originea în următoarea poveste. Se zice că odată seminţele se certau între ele ca să afle care dintre ele răsare mai repede. — «Inaintea mea nu încolţeşte nimeni, dintre voi», zise grâul. Atunci seminţa de meu se ridică şi-i zise: «eu încolţesc chiar în urma plugului, însă stau ascunsă până a doua zi, căci mi-e frică să nu mă balege boul».

290. *Greu la cl'imo* = greul îl chemă. Adică l-a chemat stăpânul moşiei, beiu. Acî cuvântul «greu» are înţelesul «unul care este împovărat de avere».

291. *Guşa 'n doi (di ua)* = guşa în două (de aici). Fugi de aici, şterge-o. Cf. *Fronđzi-ts guşa*. Cu acelaş înţeles şi *Ljutimicu sub timi*.

292. *Gol că guştir* = gol ca guşter. Desbrăcat, zdrenţăros, în pielea goală. Şi: *Gol că şarpi*.

293. *S-nu ieş pri gol buric* = să nu ieşi cu stomacul gol. Adică, dimineaţa, să nu pleci la lucru nemâncat.

294. *Gutuvanuli! ca vrin yaspits* = gutuvanule! ca un musafir. Adică aştepti ca să ți se aducă totul de a gata, parcă n'ai fi din casă, ci un musafir. Acı *gutuvan* s. m. dela bg. *gotov* «gata».

I

295. *Iari di ghiupc* = fiere de țigan. Se zice pentru oamenii slabi de înger, fricoși, fără curaj. Cu acelaș înțeles și: *Iari di gäl'ină*.

296. *Năpoj ts-u iarna* = înapoi îți este iarna. Iarna este socotită ca anotimpul cel mai greu, în care oamenii n'au de lucru, însă au cheltueli mari. Se aplică tinerilor închipuiți care n'au dat încă de greul vieții.

297. *Veara dună iarnati* = vara adună iernatec. Adică cine muncește în timpul verii și strânge, are și pentru iarnă. Deaceea omul gospodar, în timpul verii, se îngrijește de cele trebuincioase pentru iarnă.

298. *Ied pricufarit* = ied cufurit. Ironic pentru oamenii slabi și prăpădiți.

299. *Nu-l cunoaști iftibusu la mumă, că nu-i glăvit in Maida* = nu-i cunoaște respectul mamei pentru că nu este tocmit în Maida. Se aplică acelora care nu știu să prețuască valoarea banului, pentru că n'au mâncat pâine străină, n'au dat de nevoi, de necazuri. Aici Maida este un târg din ținutul Meglen.

300. *Iftibusu cu pari nu si cumpără* = cinstea cu parale nu se cumpără. Cinstea prețuește mai mult decât paralele.

301. *La iltiză si cunoaști priiatilu* = la nevoie se cunoaște prietenul.

302. *Iri, iri în tricu prin snağă* = fire, fire îmi trecu prin corp. Se zice când cineva este cuprins de frică mare, simte că-l apucă fiorii.

303. *Uya-i un irmiloc — un, un tucu cõt fatsi con nu l-ai* = strugurii costă zece parale [ocaua], — zece, zece dar cât face când nu le ai. Se zice când cineva n'are parale și lucrurile cele mai eftine i se par că sunt foarte scumpe.

304. *Al' rupsi înăma* = îi rups inima. I-a sfâșiat inima. Pentru o mamă care și-a pierdut copilul.

305. *Cari la puni'n isap* = cine îl pune în socoteala, cine îl bagă în seamă.

306. *Isapu di mai năinti răzint ai* = socoteală de mai înainte este argint. Se aplică când cineva la cel mai mic lucru ce cumpără, mai întâiu se tocmește.

307. *Mult iscăzū* = mult scăzū. A sărăcit.

308. *Ca vrină iudă* = ca o Iudă. Se zice pentru femeile rele.

309. *Di inmăros pănă puturos* = de mândru până puturos. Se aplică oamenilor peste măsură mândri și proști.

J

310. *Ca vrin bic ai juni* = ca vre-un bic este tare. E tare ca un bic.

311. *Junil'ă nu si fatsi lă apu și foc* = vitejie nu se face la apă și la

foc. Nu trebuie să-ți arăți tăria, puterea, vitejia la apă și la foc. Cu apa și cu focul nu trebuie să te joci.

312. *Jimiti, con doarmi nu mănâncă* = zău, când doarme nu mănâncă. Ironic pentru cei proști și care nu sunt deloc harnici.

313. *L'a joacă uocl'il' că di vrăculac* = îi joacă ochii ca de vârcolac. Se zice despre unul care observă totul, căruia nu-i scapă nimic nevăzut; deasemenea și despre oamenii șireți.

314. *Cum ats sfires, șa si jots* = cum îți cântă așa o să joci. Vei face așa cum ți se va spune, nu cum știi tu.

315. *Ti cătsaş ăn taneț, dujoacă-la* = te apucași în horă joacă-o până la sfârșit. Când te apuci de un lucru trebuie să-l duci până la capăt.

316. *Nu la cunoș tse joacă 'n Țel* = nu-l cunoști ce joacă în el. Nu știi ce stofă este într'insul. Se zice despre oamenii deștepți.

317. *Că con jucărealehi fatsim* = parcă jucării facem. Parcă ne-am jucă, parcă n'am vorbi de lucruri mai serioase.

318. *Tot cu judeată-i* = tot cu judecată este. Adică este ocupat mereu cu procese pe la județ; în continuu are bătăi de cap.

319. *Jug cumpărai, încă boi și laŃsă* = jug cumpărai, încă boi și celelalte. Se aplică acelor care neavând nimic în mână, își închipue că pot avea lucruri mari. Arom. *Ună petală u-aflai: nică trei: calu șaya și frânlă; cât tr'alante si-află l'ișor* (am găsit o potcoavă; îmi mai trebuie trei lucruri: calul șcaua și frâul; celelalte vin de la sine).

320. *Al' jută pustu* = îi ajută pustiul. Adică îl ajută norocul; afacerile îi merg bine.

I

321. *Al' scoariră lăfur* = i-a scos cuvinte. L-au clevetit, l-au calomniat, i-au scos nume rău. Cu acelaș înțeles și (mai ales la fete de măritat): *Al' cusură un mumudie ăn frunți*.

322. *Și di pul' lapti află* = și de puiu lapte află. Se aplică oamenilor capabili peste măsură care pot scoate și lapte de puiu. Cu acelaș înțeles, deși puțin variat, și: *Și di pul' lapti s'află*. Pentru oamenii cu stare care au de toate.

323. *Pisăiă ăn frunză di lăpū* = scrie pe frunză de lăpuș. Se zice când cineva are de primit bani dela cineva și nu-i poate lua niciodată. Cu acelaș înțeles și: *Coasi-ts nouă chesi*.

324. *Ūom lăsat* = om lăsat. Adică neglijent. Arom. *Alăsătură*.

325. *Cot di leac* = cât de leac. O leacă, foarte puțin. Și: *Dă la ghăupca lutsol*.

326. *Leagăn si feasi* = leagăn se făcu. S'a îmbătat, a furat luleaua neamțului. Cu acelaș înțeles și: *Tșuș bărdac*.

327. *Tse leapcă-i* = ce lipicios este. Se zice despre unul care nu face alt nimica decât să se lingusească pe la unul și la altul.

328. *Ūom ligat* = om legat (subînțelegându-se) la cap. Om cu minte, priceput, deștept, serios. Și: *uom cu patru suti*.

329. *Nu sună leava* = nu sună stânga. Se zice când este sărăcie mare, când este lipsă de bani.

330. *Leă-ts uocli'l* = ia-ți ochii. Acum te poți plimbă. Se zice în mod ironic, când vream să concediem pe cineva din serviciu.

331. *Leă di un dō di lantu* = ia de un dă de celalalt. Adică ia pe unul și dă în celalalt. Se aplică când, vrând să faci o alegere între două lucruri sau două persoane, amândouă sunt deopotrivă de rele.

332. *Lemn nidurat* = lemn nelucrat. Adică «din topor». Se zice despre oamenii băgoși, bădărani, din topor.

333. *Lemnu nidurat nu si vindi* = lemnul nelucrat nu se vinde. Orice lucru neprelucrat n'are căutare.

334. *L'artă-ti* = iartă-te. Pregătește-te de moarte.

335. *Lesni-Peică* = ușurel Peică. Epitet ce se dă oamenilor ușurei, cam într'o parte, — după un oarecare Peică din Oșani.

336. *An cură lighiăli* = îmi curg balele. Adică îmi lasă gura apă după o mâncare sau altceva.

337. *Al' tsi cătșo limba* = i s'a prins limba. Se întrebuințează când cineva își priede cumpătul, se zăpăcește, nu mai este în apele sale.

338. *Limoniă nu va* = lămăie nu vreă. Despre un lucru care este foarte bun și nu mai are nevoie de nimic, spre a se face mai bun.

339. *Cu ună lingură srăcăes* = cu o lingură sorb. Adică stau în legături de prietenie intimă, sunt prieteni nedespărțiți. Arom. *Măcă dit un cătsăn* = mănâncă dintr'un castron.

340. *Iundi tșorbă, jel llingură* = unde ciorbă, el lingură. Se aplică acelor care nu lasă să scape ocazia, fără să ia parte la o petrecere oarecare.

341. *Vușneă, luenea și ăń rost*

342. *Lqerum ca pruni-l' curay* = lacrimi ca prune îi curgeau. Plângea cu hohote.

343. *Locu nu la tșoni* = locul nu-l ține. Nu-l încape pământul. Se zice când cineva este plin de bucurie, sau, din contră, când cineva este prins cu ceva și de frică nu știe ce să facă.

344. *Loșu sănătos poartă* = bolnavul pe sănătos poartă. (După povestea «Lupul și vulpea»).

345. *Li cătsară loturli* = le prinseră aluaturile. Adică s'au împrietenit, au devenit mai intimi. Expresiunea aceasta își are origina dela următorul obicei la nuntă: În săptămâna nunții, anume Miercuria, se începe dospitura pentru prepararea colacilor de nuntă. Fiindcă în ziua aceasta vin toți «cătunenii» la casa miresii cu câte un vas de grâu, este un moment de întâlnire frățască numai ai oamenilor cu adevărat prieteni ai casei.

346. *Răm siră lucrili ăń lut* = rămaseră lucrurile în lut. Au rămas lucrurile neisprăvite, baltă.

347. *Ăń apa ludă nu pără ari mărmaruts* = în apa curgătoare nu prea are broaște. Se zice despre unul care este obișnuit să vorbească într'una și nu poate să țină ascuns nimic. Contrariul: *Apa zăvirită* (= tăcută) ari multi mărmaruts

348. *Ca luminari si feasi* = ca lumânare se făcù. Se făcù ca o lumânare, a îngălbenit de frică.
349. *Tse tucu lumuteş* = ce tot îndrugi. Ce tot spui tu acolo.
350. *Antru ca să-l' iasă suflitu, zălumuti* = înainte ca să-i iasă suflitul, ca să moară, a bolborosit ceva.
351. *Ca vrină lună* = ca vre-o lună. Frumoasă ca luna. Se aplică fetelor și femeilor frumoase. Și: *Ca vrină Silviă*.
352. *Al' viniră lunchili* = îi veniră năbădăile. L'au apucat panda-liile. Se zice despre oamenii schimbăcioși și care se enervează ușor. Cu aceșți înțeles și: *l-ancălicară tseali dim tsătij*.
353. *Lupmoneala mi sputni si fac ună ca tseasta* = dracul m'a pus să fac una ca aceasta.
354. *Lupmoneala ni ară ni sapă* = dracul nici ară nici sapă, ci caută să bage neînțelegeri și certuri între oameni.
355. *Çot lung, çota larg* = cât lung atâta larg. Se zice despre aceia care trăesc fără nici o grijă: «Dutsi una ghijatsă çot lung çota larg».
356. *Lupu sărat nu mănânca* = lupul sărat nu mănâncă. Se zice de unul care o duce de azi pe mâine.
357. *Ljũtnieu 'n doj* = ceafa în două, cf. *Frõndzi ts guşa*.

M

358. *Al' (tsi) fitară moştili* = i se fâtară catării. Când cinevă are aparența că lucrurile îi merg bine; este vesel, bucuros, sau când râde fără nici un motiv.
359. *Dosta dea nă mătim ca Petca cu Risti* = destul ne mințim ca Petca cu Risti. (Zicătoare după o poveste a doi cerșetori, unul orb și celălalt olog, care se înșelau la cerșit).
360. *S-nu guşti ună mutşcată di pœni ca lumea* = să nu guşti o bucată de pâine ca lumea. Se zice când bărbatul este bețiv și nu lasă nevasta în pace; sau când cinevă este persecutat de autoritățile locale.
361. *Aj crătşnit di minti* = îi țicnit la minte. Cf. *Aj bătut la cap*.
362. *Al' criscù metura* = îi crescù mătura. Adică i-a crescut barba. Se întrebuințează pentru cei avansați în funcțiuni înalte.
363. *Ca tsela di sub moară* = ca acela de supt moară. Ca dracul.
364. *Molcum çoni-i* = molcum câine este. Este tăciune învelit, câine care te mușcă, când nu te aștepti și de unde nu gândești.
365. *La feasi mi sub moară* = îl făcù păi supt moară. L-a furat, l-a șterpelit.
366. *Ca vrină mutvilă* = ca un rășchitor. Se întrebuințează pentru unul care este subțire și înalt peste măsură.
367. *Al' pusiră monă di mort* = îi puseră mână de mort. Se zice când cinevă doarme așa de adânc încât cu greu se poate deștepta. Zicătoare care își are originea într'o credință populară, răspândită și la Aromânii din Nord, după care se crede ca o mână de mort pusă

la căpătâiul celui care doarme, îl face să nu se deștepte pentru multă vreme.

368. *Ca vrin măesom plondzi* = plânge ca vre-un prunc. Plânge ca un copil. Pentru aceia care se vaită într'una.

369. *Io meastie îel angl'ită* = eu mestec, el înghită. Când cineva mănâncă și altul cască gura la el ca un netot.

370. *Di mănușe di larit ă* = de coada plugului (subînțelegându-se) «se țin». Adică se ocupă cu agricultura, trăesc din plugărie. Cu același înțeles și: *Di coarnili boilor* sau *Di funea bouluș*. Cf. arom. *S-tsân di coada uoilor*.

371. *Ca di maști cătat* = ca de vitregă îngrijit. Adică îngrijit, crescut ca de o mamă vitregă. Se aplică copiilor orfani și mai ales acelor care deși nu sunt orfani, încă sunt rău crescuți. Cu același înțeles și: *Duro, neagră mi mâncași* (Oșani).

372. *mărsit-ăi* = este de dulce. Arom. *Easte purintu*. Adică este Turc, nu este Român, Bulgar sau de alt neam. Nântenii, adică Românii din Nânta trecuți la islamism, zic: *Di noștri-i* = este de ai noștri, dintre Românii turciți, nu dintre Bulgari, spre a se deosebi de Bulgarii turciți din satele Caragiovei. Cu același înțeles și (întrebuințat numai la Nânteni) *Noastră limbă-i* = este limba noastră, adică vorbesc aceeași limbă ca și noi. «Năpoi, noastră limbă» au strigat Nântenii în 1903, când se luptau în munți cu comitagii bulgari și auzise că printr'înșii erau și unii care vorbeau românește. (Comunicat de d-l I. Golea din Oșani).

373. *Baltă cu marmoruts* = baltă cu broaște. Se zice despre o femeie tăcută, care știe foarte multe secrete, însă nu scoate nimic la iveală. Cu același înțeles și: *Cărbuni cupirit* = cărbune învelit.

374. *Si si leagă miglina di gron* = să se aleagă neghina de grâu. Să se despartă cei buni de cei răi. Arom. Să se aleagă oile di capre.

376. *Zastătù ca măgaru pri punti* = se opri ca măgarul pe punte. Se zice despre unul care se încăpățânează pentru un lucru de nimic.

375. *Că uoi mlăznitsă nă mulg* = ca oi cu lapte ne mulg. Ne jupoaie ca pe niște oi.

377. *Ca Marta-i* = ca Martie este. Adică este ca luna Martie; după cum se schimbă vremea în această lună așa se schimbă și el. Se zice despre oamenii schimbăcioși, fără voință tare.

378. *Tău uom ai milnic* = omul tău este drag. De omul tău ți-e drag întotdeauna. Sângele apă nu se face.

379. *Mutsi!* Să nu zici nici o vorbă, taci că... Se întrebunțează când cineva vrea să facă pe altul să tacă imediat.

380. *Bărbat stătù, ama maseur* = bărbat stătù, ce mai voinic.

381. *Aș-u ampartă mutșeata* = își-o împart bucățica (subînțelegându-se) din gură. Se zice despre oamenii împrieteniți, care țin unul la altul.

382. *Mari mutșeată ngl'ită, mari lăcărđița nu greà* = mare bucățică (îmbucătură) înghite, (însă) mare vorbă nu spune. Se aplică

acelora care nu gândesc când vorbesc, care jignesc sau ofensează pe alții, fără să vrea.

383. *Ay lom din mardzini* = o luăm din margine. Adică de-a capo.

384. *Lup mașala* = lup mașala. Se zice despre un om voinic, gras și sănătos ca un lup.

385. *Nu ti bat di mănar* = nu te bat de mâner. Nu mi-e frică de tine, nu-mi pasă. Arom. *Nu ti dau di curauă*.

386. *Căzù pri iel muntili* = căzù pe el muntele. Se zice pentru unul care se găsește într'o mare încurcătură și nu știe cum să se descurce; când este întristat de pe urma unei nenorociri. Și ironic (mai ales la jocul de cărți, când cineva pierde într'una) *Lqs-la că căzù muntili*.

387. *Cqñ dă nă văr ti măneari* = mănca-te-ar câinii. Se întrebuintează ca înjurătură. Cu același înțeles și: *Loc s-ti facă Dōmnu*.

388. *La nibunu nu-l' tsi da miram di cõt cu mulamea* = omului rău nu-i se dă să înțeleagă decât cu binele. Adică pe omul rău nu-l poți îndreptă în spre bine, decât numai luându-l cu bine, domol.

389. *Flo măano* = află cusur. A găsit cusur, defect spre a fi nemulțumit.

390. *Saj lucru mănisutu măniseaști* = numai lucrul defectuos caută defecte. Numai cel care este batjocorit de lume, își bate joc de alții.

391. *Al'-u deadi pristi mutseă, ma nu sintso* = îi dădu peste bot, însă nu simți. I-a dat peste nas, însă n'a simțit.

292. *Domnu nu lasă din monă* = Dumnezeu nu lasă din mână. Adică Dumnezeu poartă grijă de toți nu lasă pe nimeni să se prăpădească.

393. *Junu yom, sadi cõn doarmi, põni nu mănaneă* = om voinic numai când doarme, pâine nu mănâncă.

394. *Nu-l' tal'ă muzocu* (miduța) = nu-i taie măduva. Nu-i taie căpățână, este greu la cap, prost.

395. *Ama u dăraș mătiuitsă* = o făcuși lapte acru. Adică în loc ca să o dregi, ai încurcat-o și mai rău, ai făcut-o ca vai de lume. Arom. *U featsi: culeaș*.

396. *Ca di mumuș măneari* = ca de naș mănecare. Adică mănecare foarte bună, așa cum se obișnuște a ospăta numai pe un naș.

397. *Lq migdan* = luă câmp. A plecat, s'a depărtat, a ajuns departe.

398. *Ay mărtq* = o mărită. Se zice despre un lucru pe care cineva l-a pierdut.

399. *Nu poati la măgar, dq la sămar* = nu poate în măgar, dă în sămar. Când cineva își scoate necazul pe acela care nu îi este de vină.

400. *Nu miruseaști lă bun* = nu miroase la bun. Nu miroase a bine Adică stăm rău. Se referă la situația nesigură a Românilor din Meglen de pe urma persecuțiilor din partea Grecilor.

401. *Mult vă li vets muăbeturli* = mult vi le aveți convorbirile. Adică stați bucuroși de vorbă, vă consfățuiți întotdeauna, vă înțelegeți, sunteți prieteni buni. Arom. *Multu vă le-aveats gortsăle*.

402. *Cu monea mea* = cu munca mea. Adică în mod cinstit (când e vorba despre o avere) am câștigat-o prin muncă, cu sudoarea feții mele.

403. *Mușară-i* = este learcă. Pentru unul care este ud până în piele.

404. *Mănâncă ca nivizut* = mănâncă ca nevăzut. Pentru cei lacomi care mănâncă așa de mult încât ar crede cineva că n'au mai văzut mâncare cu ochii sau nu le-a picat mâncare în gură. Cu acelaș înțeles și: *Lăcumeaști*.

405. *Monea lu Ristos aș vizu* = chinul lui Hristos îl văzu. Se zice când cineva mănâncă o bătaie strașnică, este torturat în mod neomenos. Și: *La feasi chjofti, salată*.

406. *Mult si mântșo stătșunu di mini* = mult se munci săracul (biștul) pentru mine. Adică, a stărui mult pentru mine, a lucrat în interesul meu.

407. *Bun la ndireasi* = l-a aranjat bine. Se aplică și pentru aceia care cu vorbe măiestrite înșeală pe alții, îi trag pe sfoară.

408. *Bitârneatsa-i măncoasă* = bătrânețea este anevoioasă.

409. *Ca tsela cu musca pri nas* = ca acela cu musca pe nas. Cu musca pe căciulă. Pentru cei vinovați: Această zicătoare își trage origina, în Meglen (Oșani), din următoarea poveste: Odată i se furase unui om un stup de albine. Acesta, ca să afle pe hoț, invită odată pe săteni la o petrecere. După petrecere le-a povestit cum i s'a furat un stup de albine, adăugând că acela care i l-a furat se află în mijlocul lor și are o muscă pe nas. Atunci hoțul fără șă-și dea seama a pus mâna pe nas și imediat a fost prins de către păgubaș.

410. *Cumnicătura nu-i mătinitșă* = cuminecătura nu este lapte acru. Adică bunătatea și eficacitatea unui lucru nu constă în cantitatea lui, ci în calitatea bună.

411. *Al' ded una di s-u tșonă minti până si moară* = îi dădui una și să o țină minte până să moară. I-am cârpit una ca să mă ție minte până când o muri.

412. *Maisturu spardzi* = meșterul strică. Se aplică acelor care își dau aerul că se pricep la toate și când pun mâna să facă ceva, strică.

413. *Deadi di maistur* = dădu de meșter. Și a găsit stăpânul.

414. *Cu micu zeășt ti măines* = ca micul deget te azvârl. Se întrebuintează când cineva vrea să-și arăte forța. *Crali-Marcu cu micu zeășt aș măini «răpa-așșapată» din Cojuc*. «Răpa-așșapată» este o stâncă mare, având forma unui stâlp situată în partea de nord-est de comuna Oșani. Sătenii cred că ea a fost adusă de către eroul legendar sârb Marko Krleviki.

415. *Al' fatsi la mărız* = îmi face dor mare. Adică îmi place, îmi convine, îmi este după voie.

416. *Nu-Ń vini la măde, isap* = nu-mi vine la socoteală. Nu se potrivește cu ceea ce vreau eu. Și: *Nu Ń-u la măde, nu Ń-u va buricu*.

417. *Lui măgar aș la guneaști* = măgarul lui și-l mână. Adică își vede de interesele lui, nu-și neglijează afacerile sale ca să lucreze pentru alții. Contrariu: *Axen măgar guneaști* (mână măgar străin).

418. *Șteată, măgaruli, si iasă dźindźăril' di s-ti putires* = așteaptă măgarule să iasă iarbă verde. Paște murgule, iarbă verde.

419. *Măgaru la doji stăpoñ lupu la mănăncă* = măgarul la doi stăpâni, îl mănăncă lupul.

420. *Nu li cacă măgaru* = nu le c... măgarul. Se zice despre lucruri greu de câștigat, mai ales despre bani, când cineva vorbește despre sume mari, ca despre un lucru de mică însemnătate.

421. *Aș la primpărtsq malu* = și-l împărți avutul. Adică a dat pe la toată lumea și acum a rămas cu mâinile goale.

422. *Mascuru u dișcli'di casa* = (copilul de sex masculin) deschide casa. Adică băiatul, nu fata, este care poate întreține și susține o familie, de el depinde existența casei și a familiei întregi, el este stălpul casei. Cu același înțeles și: *Mascuru-i direcu la casă*.

432. *Al' flo mardzinea* = îi află marginea. A deslegat-o, fiind vorba despre o chestiune încurcată, problematică, i-a găsit soluția, a dat de rostul ei.

424. *Li măritq* = le mărită. Adică le -a pierdut.

425. *Mqñ ligati* = mâini legate. Se aplică femeilor neștiutoare în ale gospodăriei, care nu se pricep la gospodăria casei, nu le place să muncească, sunt leneșe. Cu același înțeles și: *Mqñ ăñ cur, (sau) ăñ sin*.

426. *Lat di mqñ și di pitșoari* = luat de mâini și de picioare. Olog. La fel și în arom.: *Loat di măn și di tșitșoare*.

427. *Pri mqñ tseari s-la tșon* = pe mâini vrea să-l țin. Adică să-l țin în brațe. Se aplică oamenilor care vor să fie menajați, cu care cineva trebuie să umble cu multă prudență.

428. *Lă marea mqñă si ari* = la marea mână se are. Pentru cei mândri din prostie și fuduli. Se ține mândru, fudul, face pe grozavul.

429. *Si șătăiaști cu mqñli dinăpoi* = se plimbă cu mâinile înapoi. Face pe grozavul, nu-i pasă de nimic.

430. *Nu l'-u jundzi mqna (subînțelegându-se) di tsista lucru* = nu i-o ajunge mâna (de lucrul acesta). Nu este în stare, nu-i capabil să facă așa ceva.

431. *Al' da di mqñă* = îi dă de mână. Adică își poate permite să facă așa ceva.

432. *Al' vini di mqñă* = îi vine de mână. Se pricepe să facă un lucru pe care nu-l știe, însă fiindcă este îndemănat, îl face ca și unul de meserie.

433. *Ună mqñă di yom, ma drac din vir* = o mână de om, însă drac din baltă. O palmă de om, însă deștept. Și: *Ună mănătă di yom ăj*. Este cât pumnul. Se zice despre oamenii mici de statură și piper-niți.

434. *Mqna nu-i tărziă s. mqna nu-i cântar* = mâna nu este balanță s. cântar. Cu două înțelesuri: a) Cineva nu poate cântări exact cu mâna ca cu balanța sau cântarul. b) Când dai să bați pe un copil, ia seama, căci se prea poate să dai ceva mai mult și să-l lovești rău.

435. *Işots morts si 'ntrom ghiş* = ieşiţi morţi să intrăm vii. Se întrebuinţează de către cei sătui de vieaţă, care din cauza prea multor mizerii, nu mai vor să trăească.

436. *Imaşa-i bună, ma-i şi măroasă* = averea-i bună dar şi amară. Adică şi cei cu averi mari au destule griji, necazuri.

437. *Ca masa l-am* = ca cleştele îl am. Adică dispun de dânsul ca de un instrument al meu, mă servesc de el, cum vreau.

438. *Ca vrină di sub moară* = ca vreuna de sub moară. Se întrebuinţează pentru femeile neglijente, care nu se îngrijesc de îmbrăcăminte, care au hainele pe trup ca vai de lume.

439. *Çon si meargă cărnats cu căigană* = când o să plouă cărnaţi cu jumări de ouă. Adică la sfântul aşteaptă, niciodată.

440. *N reaştits measa* = Ridicaţi masa. Se întrebuinţează, când, după mâncare se dă ordin ca să se ridice masa.

441. *Ari mai milnie di il'* = există ceva mai drag decât fiu.

442. *Milnie ca you ufît* = drăguţ ca ou pestriţ. Se zice despre un copil unic la părinţi, la care părinţii ţin ca la ochii din cap.

443. *Mintşunaş unş-uară, tşoni minti di lantş-uară* = minţişi odată, ţine minte pentru altă dată. Adică ai spus odată o minciună, ţine-o bine minte ca să nu fii prins altădată.

444. *Aş zitsi mintea* = îmi zice mintea. Când cineva crede că un lucru se poate face, deşi alţii sunt de altă părere. A presupune, a avea presimţirea că se va face. Şi: *in zitsi crielu s. aş tseari inăma*.

445. *Minghişe di u eac'le* = cercel pentru ureche. Floare la ureche.

446. *Ela-ts pri minti* = vino-ţi pe minte. Adică vino-ţi în ire, pune-ţi mintea în cap. Cu acelaş înţeles şi: *Şoză-ts pri cur*.

447. *Al' catsă mintea* = îi prinde mintea. Prinde bine, pricepe uşor, repede, este om inteligent. La fel în arom. *L'-acaţă mintea*.

448. *L'-u veardi mintea* = îi este verde mintea. Adică încă este cu mintea de copil, cu mintea necoaptă.

449. *Mintea vini'n vrăstă* = mintea vine în vârstă. Adică omul devine mătur, serios, cu mintea sănătoasă, când atinge vârsta cerută.

450. *Cătsară mitiriz* = apucara meterez. La primejdie toţi au şters-o, au intrat în gaura şarpelui.

451. *Mozucu aş tşi zăvărţi* = măduva (din cap) începù să mi se învârtească. De scârbă ce mi s'a făcut, mi-a venit ameţea, am ameţit.

452. *Aş muşcată di lup* = este muşcată de lup. Se zice despre o vită (vacă, bou, oaie, capră, cal) care din cauza bătrâneţii nu mai poate fi bună la nimic, de nici un folos.

453. *Arsi di murl* = arse de muri. A ars de dorul ei sau al lui.

454. *Cmo l'-u mumă-sa* = acum îi este mumă-sa. Aici să-l vedem. Se întrebuinţează când cineva dă de un lucru greu sau când se găseşte în faţa unei mari nenorociri. Cu acelaş înţeles şi: *Cmo-i cmo* sau *Ua-i şi tşostu şi podnitsa*.

455. *Murtşonă* = nătărău, este gură cască, care aşteaptă totul de a găta.

456. *Lapni-muști* = înghite muște. Adică pică pară mălăiață în gura lui nătăfleată. Se zice despre unul care nu muncește, care așteaptă totul de a gata. Cf. *Murtsună*.

457. *La dărq ca din mușturac* = îl făcù ca din privata. Il făcù albie de porci.

N

458. *Go: Nacă-i* = este un Nacă curat. Se aplică unuia care este prost de tot. Nea Tănase. Și: *Ludi-Petcu* (Huma).

459. *Nămigneă-l'* = fă-i cu ochiul.

460. *Al' cazù i umuzu* = îi căzù renumele. S'a rușinat; a roșit până în vârful urechilor. Arom. *Il' cripă fața*.

461. *Șa-i fu nărăntșătura* = așa îi fu ursita. Așa i-a fost norocul.

462. *Până nu-l' pun sub nas, lucru nu si fatsi* = până nu-i pun sub nas, lucrul nu se face. Se aplică aceluia care nu primesc să facă un serviciu până nu le întinzi ceva.

463. *L'-u gros nasu la tsista* = îi este gros nasul acestuia. Se zice despre oamenii cu avere, cu stare bună. Este om cu stare, stă bine,

464. *Toati prin nas si-ts iasă* = toate prin nas o să-ți iasă. Adică n'are să-ți prindă bine; are să-ți iasă foarte rău.

465. *Si năstrășe* = se irită. (Mai ales despre câini) «Nu l-angărja cõnli ca s-nu si năstrășască».

466. *Si nastupe* = se îndopă. A mâncat de s'a îndopat bine. Cu acelaș înțeles și: *Foali si dărq*.

467. *Nătinusitu nătinusit moari* = necinstitul necinstit moare. Omul rău și ticălos tot ticălos rămâne până la moarte. *Nătinusituli* = păcătosule.

468. *Dă na vur ti dunari s-ti dună* = aduna-te-ar să te adune. Se întrebuițează ca un fel de blestem. Aduna-te-ar moartea să te adune, adică să dea Dumnezeu să mori. Se zice la fel ca: «Mânca-te-ar ciourile să te mănânce». Aceeaș construcție și în: *Dă na vur tsi frõndziri capu si-ts frõngă* = frânge ți-ar capul să ți-l frângi.

469. *Hai si fatsim năzâts* = hai să facem miază-zi. Se zice când cineva vrea să facă un lucru cu totul imposibil de făcut.

407. *La-ncărcq di mintșuñ* = îl încarcă de minciuni. Adică i-a spus așa de multe minciuni, încât l-a umflat de minciuni.

471. *Mult qñ tsi-ncăreq* = mult mi se încarcă. Adică a stăruit prea mult pe lângă mine, s'a rugat prea mult de mine.

472. *Cõt ndeasă* = cât îndeasă. Mănâncă mult, Se îndoapă mult.

473. *Li-ndireasi* = le drese. Le-a dres, adică a aranjat totul, după ce mai întâiu a mâncat toată averea și a rămas pe drumuri ca un nemernic.

474. *Bun li-ndipleaști* = bine le ticleuște. Adică știe să vorbească bine, frumos ca să convingă pe alții. Și, ironic, știe să îndruge la verzi și la uscate. Cu acelaș înțeles și: *Bun li-nșară*, adică «mîntșună».

475. *Si-ndultsiră* = se îndulciră. Se împrieteniră, au devenit prieteni.

476. *Di cã si neacã iel, și tu* = dacă se înecă el, și tu (subînțelegându-se) să te îneci? Dacă cineva face o greșeala sau chiar o prostie, trebuie neapărat să faci și tu la fel. Cu acelaș înțeles și: *Si-ts xitsea sar an vi, tu va si sar?* să-ți fi zis sari în baltă, tu trebuia să sari?

477. *Neagrã coajã-n lipiș pri fatsã* = neagră coajă (piele) îmi lipiși pe față. Așa spun părinții către fiii lor care ies stricați, care, prin conduita lor scandaloasă, îi fac de rușine, le înegresc inima. Cu acelaș înțeles și: *Mi nigriș*.

478. *La-nfrigoure*. L-au apucat frigurile de frică.

479. *Si-nghilusì* = se sperie. Se întrebunțează când cineva se sperie pe neașteptate, cum ar fi când i-ar vârsa cineva, pe la spate, apă pe cap. De p. «Tsuma s-la dunã, l'a turnou apu și-n la-nghilusì fitșoru».

480. *Di nibun mai nibun* = din rău mai rău.

481. *Nibun cu niburul* = răul cu răul. Adică omul rău se adună, se împrietenește cu cel rău, după curm oamenii buni se adună cu cei buni.

482. *Nibunilã fãrã mardziñ* = răutate fără margini. Se zice când nenorocirile se țin lanț de cineva. Nenorocire fără sfârșit.

483. *Nibunil'a aș lesnicã* = răutatea este ușoară. Adică a face rău este tot ce poate fi mai ușor.

484. *Al' chimisì la nibun* = îi începù la rău. A început a-i merge rău; i s'a întors norocul, îi merge în spre rău. Cu acelaș înțeles și: *Al' tsi-nturou ștarcu* sau *Cã s-ti leã valea, și brazda ti poartã* = când te ai curentul unei ape mari, te duce și apa din brazdă.

485. *La nibun anturno* = la rău se întoarce, (subînțelegându-se) boala. Adică boala a apucat un alt drum, mai rău, s'a agravat.

486. *Aș nigri fața* = își înegri față. S'a făcut de răs, a ajuns răsul lumii.

487. *Iel aș ca nimenea an lumi* = el este ca nimenea în lume. Adică cum este el, nu-i nimeni (în înțelesul rău al cuvântului).

488. *Nistupatuli* = nesăturatul! Flămânzilă.

468. *Uom cu nișan* = om cu semn. Despre oamenii cu renume.

490. *Si fesai nișan s. biliacijic* = se făcù semn. Adică se făcù minune mare. Se întrebunțează în urma unei întâmplări neprevăzute, neobișnuite, care a pus în uimire pe toată lumea.

491. *Si scată vrin cu nișanur* = să scoată vreun cu semn. Adică o să nască vreun copil cu semn pe corp. Când o femeie însărcinată fură ceva, se crede că tot corpul pruncului ce se va naște va purta semn, acolo unde ea s'a atins mai întâiu cu obiectul furat. Adică pe cap, mâini, pe picioare, etc.

492. *Uzoi niuzotii* = auzii neauzitele. Adică am auzit cecece nu mi-aș fi închipuit niciodată că aș fi putut auzi. Am auzit lucruri rele de tot.

493. *Si-ts zic vrinã di nizitsirea* = să-ți zic vreuna de nezis (nespus). Adică mă faci să-ți spun vorbe (rele) pe care n'ar trebui să ți le spun.

494. *La'njos al' tsi dutsi* = la jos îi se duce. Ii merge rău.

495. *Noaptea zuuđ aų feasi* = noaptea zi o făcù. N'a închis ochii toată noaptea, n'a dormit deloc. *Noaptea zuuđ aų feasi ca si jungđ la bileag.* A lucră peste măsură de mult, a face tot posibilul.

496. *Noduri angl'ită* = noduri înghite. Se aplică aceloră cu suferinți morale. Cu acelaș înțeles și: *Caru cu spiñ s-la-ngl'itam, nu-ń ađeă cōta greatsă.* Aici «Caru cu spiñ» este acela în care se găsește sufletul omului, în momentul când este să iasă din corp. Sufletul, după credința poporului, trebuie să iasă din gât împreună cu carul cu spini. (Com. I. Golea).

497. *Cu mults nodur si cresc fitșoril'* = cu multe noduri se cresc copiii. Adică cu multe greutateți sunt crescuți copiii. Părinții trebuie să sufere multe greutateți materiale și morale până să-și vadă copiii crescuți.

498. *Ca din nor dus* = ca din nor adus. Se zice când cinevă, după o lungă călătorie, se găsește într'un loc îndepărtat. De p. «Una ișori din pământ ca din nor dus (s. că din vis) mi flaj».

499. *Anvitsătura nu si-nșară cu bodu'n cap* = Cine vrea să învețe, trebuie să muncească, căci învățătura nu poate fi introdusă în cap cu pâlănia.

500. *Mai bun uocli di cōt numea* = mai bine ochii decât numele. Adică mai bine ar fi să-i iasă cuivă ochii decât un nume rău.

501. *Nunta cu patrul' uamin'* = nunta cu cei patru oameni. Adică moartea. De p. *Nunta cu patrul' uamin' l'a disparti* = moartea îi desparte.

502. *Cari nu fuzi beă dă la nuntă?* = Cine nu pleacă beat dela nuntă Adică cine se duce la nuntă și nu pleacă beat?

503. *Disutcăjaști că vrin nușcar* = socotește ca un cercetător. Se aplică aceloră căroră le place să cerceteze lucrurile de aproape, să cerceteze prin toate colțurile.

504. *Multu-nveț ađ măgărloc* = multa învățatură este măgărie. Prea multă învățatură duce la prostie. Unde este învățatură multă, este și multă prostie.

P

505. *Din ac pălișnie si dara?* = din ac jug se face? Dintr'un lucru rău poate să iasă ceva bun?

506. *Că lă pănăghir im* = ca la bălcu suntem. Adică o ducem numai în chefuri și petreceri; suntem în continuă petrecere.

507. *La mâncaș pănăghiru* = îl mâncași bălcu. Ai mâncat bătaie.

508. *Di par fatsi* = de par face. Adică nu este bun de nimic, este bun numai să stea legat de par ca o vită.

509. *Calpa pară nu peari* = paraua calpă nu piere. Omul rău nu piere ușor. Cf. *Aspra roși nu peari.*

510. *Tsela-i putrid di pari* = acela-i putred de parale. Are parale multe.

511. *Ūom di doḡ pari* = om de două parale. Care nu valorează nimic, care nu face nici două parale. Tot aci și: *La feasi di doḡ pari* = l-a făcut de două parale, cu ou și cu oțet.

512. *Părăiaști maḡaru?* — *Părăiaști* = zboară măgaru? — zboară. Se întrebuințează pentru cei proști care cred că tot ce zboară se mănâncă.

513. *S-ti joc ca pri pãrl'a* = o să te joc ca pe cărpător (= scândura pe care se pune pâinea ca să se dospescă). Am să te duc de nas cum mi-o plăcea mie. «Ca pri pãrl'a la joacă».

514. *Pãrtaleu!* = prăpăditule, zdrențuitule. Se zice la cei rupti care n'au haine pe dânșii.

515. *Dunã-ts pãrtalili* = adună-ți catrafusele. Adică hai pleacă șterge-o. «Aș dunḡ pãrtalili».

516. *Ca pãrtal aň sta* = ca zdrențuros îmi stă. Se spune când întâlnim pe cineva pe care n'am vrea să-l vedem. Cu acelaș înțeles și: *Că umbrã-ň sta*, s. *negru ň-u* s. *că tșancordeiḡ jugar ň-u*.

517. *Tu ȳundi pașt, ȳundi* = tu unde paști, unde. Se zice unuia care se amestecă în conversația altora, fără să știe mai întâiu despre ce este vorba.

518. *Gãl'ň paști* = găini paște. Se întrebuințează pentru oamenii puțin serioși, pentru oamenii ușurei, și de nici o valoare.

519. *Cmo l-u Paștu la ȳel* = acuma îi este paștele la el. Adică acuma este pentru el ziua de Paște. Se aplică acelora care sunt cuprinși de o bucurie mare.

520. *Fatsi Paștu cu veardzã și cu sari* = face paștele cu varză și cu sare. Se bucură în zadar.

521. *Di coți Paștur aȳ* = de câți paști este. Adică câți ani are, ce vârsta are.

522. *Pãnã'n picã* = până 'n pică. Adică peste tot complet.

523. *La scoasi la pãzari* = îl scoase la târg. L-a dat de gol. Cu acelaș înțeles și: *La discuȳiri*.

524. *Vini la sparta pãzãriști* = veni la spartul târg. Adică la spartul târgului, când nu mai este nimic.

525. *Al' tsi fronsi peana* = i s'a frânt pana. I-a părut rău, s'a su-părat, nu i-a părut bine, i-a căzut nasul.

526. *Peara sub per cadi* = para cade sub păr. Ce naște din pisică tot șoareci mănâncă; cum e tatăl așa și fiul.

527. *Ūom cu cripatã pirde* = om cu crepată perdea. Adică om fără rușine, care are obrazul gros, fără roșu pe obraz. Cu acelaș înțeles și: *Ūom fără pirdē*.

528. *Nitsi un per nu-l' dau* = nici un păr nu-i dau. Adică nu-i dau nimic. Arom. *Nu-l' dau bi'ir*.

529. *Ca peru 'n rușnitsã* = ca părul (din cap) în rușniță (= o mâncare preparată din făină, unt, apă și sare, un fel de ciulamă subțire). Se zice pentru un om neplăcut, pentru unul care este urît de toți.

Aproape cu acelaș înțeles și: *La cată ca peru'n lapti* = îl cată ca părul în lapte. Adică se uită la el ca la dracul; îi este de nesuferit.

530. *Si lară di per, di buf* = se luară de păr. S'au luat la ceartă.

531. *Peru-ń la nălbî* = păru mi-l nălbî. Mi-a amărit vieța; mi-a albit părul, mi-a scos sufletul.

532. *Peru la disturno* = părul îl respiră. Se zice despre unul care încearcă toate posibilitățile ca să reușească; deasemenea și pentru acela care cercetează un lucru cu deamănuntul, din fir a păr.

533. *Ca perpară-i* = ca fofeaza este. Se aplică aceloră căroră le merge gura ca fofeaza; care vorbesc foarte mult.

534. *Peza lumil'ă* = răsul lumii. Batjocura lumii.

535. *Aș piec* = își pică. Adică a murit, a dat artul popii. Cu acelaș înțeles și: *la rupsi chîadinu*.

536. *Vecl'i picots tradzi* = vechi păcate trage. Se zice aceloră care suferă sau ajung în mare sărăcie, în urma unor păcate vechi.

537. *Picat tse suptiș laptili mumă-tai* = păcat ce supseși laptele mamei tale. Adică păcat de laptele ce-l ai supt. Se zice unui nevrednic și ingrat față de părinți pentru grija ce i-au purtat. Cu acelaș înțeles și: *Picat că ti purto ăń foali*.

538. *Piemezu ăń negru ma dulsi-i* = pecmezul este negru însă este dulce. Aparenta înșeală; nu trebuie să se ia cinevă după aparență.

539. *Tu si-ń traz picotsli* = tu să-mi tragi păcatele. Se zice când cinevă este nevoit să facă o acțiune în contra voinței sale.

540. *Ca picătura* = ca picătura. Se zice despre un lucru drăguț.

541. *Pri pitșor ăń* = pe picior este. Adică este gata pentru orice lucru.

542. *Di un pitșor crivim* = de un picior schiopătăm. Adică amândoi suferim de aceeaș boală, aceeaș sărăcie ne bate pe amândoi.

543. *Pitșoari feasi* = picioare făcū. A făcut picioare. Se zice despre un lucru care a fost furat, când nu-l găsim la locul lui.

544. *La feș pitșor di cōni* = îl făcui picior de câine. Adică l-am aranjat, l-am făcut de două parale.

545. *Calcă-u* = calcă-o (subînțeles) sub pitșor. Nu aduce aminte, fă-te că n'ai auzit nimic, că nu știi nimic. Arom. *moare-u lafe*.

546. *Ūomu pitșalovnie nu moari di pōni* = omul vrednic nu moare de foame.

547. *Patruzots picurar măncău cu ună lingură, cōn vini lupu s-la u leă uăia, tots si flară cu rostili plini și nitsi un nu putū si prutsopă* = patruzeci de ciobani măncău cu o lingură, când veni lupul să le ia oaia, toți s'au găsit cu gurile pline și nici unul nu putū să înceapă a strigă.

548. *Ghiști cu pideapsă ca'n picol* = trăește cu pedeapsă ca în iad. Adică o duce greu cu nevoile, cu sărăcia.

549. *Mi pidipsiș* = mă munciși. M-ai muncit.

550. *Tsela-i plin di piduel'i* = acela este plin de păduchi. Se zice despre unul care este foarte bogat.

551. *Nu sam piĵă di s-mi mints* = nu sunt copil ca să mă minți.
 552. *Ān pimint antraĵ* = în pământ intrai. Am intrat în pământ de frică, de spaimă mare, de groază; se zice și când cineva se rușinează mult.

553. *Sub cuĵă di pimint* = subț coajă de pământ. Când amenință cineva pentru o faptă rea: am să te vâr în pământ.

554. *Pimintu si-ntoarnă și nu ti vir ȳes* = pământul să se răstoarne și nu te cred. Se zice când nu mai avem încredere în cineva.

555. *Pimintu s-la distorŃ și no-ari faidă* = pământul să-l răstorni și nu are folos. Orice ai face este în zadar.

556. *Pimintu la mănĉă* = pământul îl mănĉă. Adică fuge de mănĉă pământul, se zice despre caii iuți.

557. *Pimintu la žatrimuro* = pământul îl cutremură. Se zice despre unul care este spaima lumii, de care fug toți oamenii ca de dracul.

558. *Pimintu s-ti'ngl'ită* = pământul să te înghită. Jurământ pentru oamenii răi, netrebnci. Tot aici și: *Dă na var ti anĝlitari (pimintu)* = înghiți-te-ar pământul, murire-ai muri.

559. *Piper ān ocl'i nu-l' dau* = piper în ochi nu-i dau. Nu-i dau nimic. Și: *Piper ān uocli* se zice pentru oamenii zgârĉiți, care nu dă nici măcar piper în ochi.

560. *Piper s-feasi* = piper se făcū. S'a supărat foc. S'a apris a devenit iute ca piperul. Se poate înțelege și când cineva devine roșu ca piperul, de mânie.

561. *Lă toati piper āi* = la toate piper este. Adică se amestecă în toate și chiar în lucrurile ce nu-l privesc; își vără nasul în toate.

562. *Pipereă ardoasă-i* = ardeiu iute este. Se zice mai ales despre femeile care se supără, se aprind iute, care pentru un lucru de nimic se enervează, fac ceartă în casă.

563. *Pipereă si feasi* = ardeiu se făcū. Adică a roșit ca piperul roșu, ca racul de rușine mare. Cf. *Piper s-feasi*.

564. *Amnă ca pipirugă* = umblă ca fluture. Se spune aceloră care umblă încet, sau umblă ușurel ca un fluture.

565. *Nu ti piș s-ti nets* = nu te piși să te îneci. Se spune aceloră care fac pe grozavul, care numai se laudă și în realitate nu fac nimic, pentru că nu sunt în stare.

566. *S-pișo di bucuril'ă* = se pișă de bucurie. Când cineva se bucură peste măsură, este cuprins de o bucurie de nedescris.

567. *Șa-l' fu pișăită di la treili ser* = așa îi fu scris de la treile seri. Adică așa i-a fost scris în cer, așa i-a fost destinul, norocul. Zicătoarea această își are originea în credința populară răspândită și la Aromâni, după care se crede ca ființe nevăzute (albile) hotărăsc soarta omului în primele trei zile după naștere.

563. *Piscă pri nas* = piscă pe nas. Se aplică copiilor mici care tipă într'una și nu mai tac. Se mai zice și pentru oamenii în vârstă care au obiceiul a se supăra mereu și pentru nimic.

569. *Piștaru pești vindi* = pescarul pește vinde. Acela care vinde pește din pește trăește.

570. *Că pițuveatsă si tșoni* = ca lipitoare se ține. Adică se ține de cineva ca iedera de stejar. Se zice acelora de care cineva cu greu se poate despărți, scăpă.

571. *Că di pițuveatsă bițut* = ca de lipitoare băut. Se zice despre unul slab, prăpădit par'că ar fi supt de lipitori.

572. *Foc și plamin mi fășeș* = foc și piră (flacăra) mă făcuși. Adică m-ai supărat așa de mult încât m'am făcut foc.

573. *Aș plensi laptili mumă-sai* = Iși plânse laptele mumei sale. Se zice despre aceia care au trecut sau au avut de suportat suferințe neînchipuit de mari.

574. *Aș li plăti toati* = și le plăti pe toate. Adică a murit, s'a dus pe lumea cealaltă. Cu acelaș înțeles și: *Si sfârșo*.

575. *Plean si facă* = jaf o să facă. Când este vorba să se facă vreun măcel: are să se facă măcel mare. *La pliniră* = îl jefuiră.

576. *L'-u plice* = i-o plecă. A fugit, a șters-o, a spălat putina. Cu acelaș înțeles și: *l'-u tinsi, l'-u smulsi, l'-u smuțșo, l'-u usco*.

577. *Plesni bara sau gazi bara* = sunt epitete ce se aplică acelora care, când umblă pe drum, nu se uită unde calcă și prin urmare se umplu de noroiu.

578. *Ancă coță poni si mănants* = încă câtă pâine o să mănânci. Adică mai trebuie mult până să isprăvești afacerea ce ai întreprins. Se mai aplică și acelor care se laudă cu săvârșirea unui lucru ce întrece puterile lor. Cu acelaș înțeles și: *Ancă coți ambară si dișorts*.

579. *Poațșă dară* = ulcioare face. Adică se ocupă cu olăria. Se întrebuințează fig. pentru unul care a murit. Poporul crede că morții băgați în pământ se ocupă cu olăria.

580. *Ats-tsi cătșo di poala di sucardi* = ți se prinse de poala de sarică. Se zice despre acela care se ține într'una de cineva ca să facă un serviciu și nu-l slăbește până când nu-i împlinește dorința.

581. *Știi la poni caldă* = știe (sub înțeles) se mănânce la pâine caldă. Adică nu se pricepe la alt nimic decât la mâncare, este un prost, un dobitoc.

582. *Pondă la feasi* = pânză îl făcu. Adică l-a bătut de l-a snopit în bătai, l-a lăsat mai mult mort.

583. *An podnițșă l'-ăi ȳ cl'il'* = în podniță îi sunt ochii.

584. *Ȳ -i și podnița și tșostu* = aici este podnița și țeștul. Aici sunt amândoi luptătorii, acum să vedem care pe care.

585. *Și popa știid ș* = și popa știe așa. Se zice despre un lucru ușor de făcut.

586. *Popa si-ts contă la cap* = popa să-ți cânte la cap. Adică să te văd dus din lumea această, să te văd mort, cetindu-ți popa la cap.

587. *B tșol'ă di ports nu-s fatsi* = târlă de porci nu se face.

588. *Aȳ priieasits* = o prefăcurăți. Se zice când cineva mergând undevă în vizită, stă prea multă vreme, peste măsură.

